

Patrick Hägglund

VARTIJAN TYÖTEHTÄVÄT JA TURVALLISUUSALAN KOULU- TUKSEN SISÄLTÖ

VARTIJAN TYÖTEHTÄVÄT JA TURVALLISUUSALAN KOULU- TUKSEN SISÄLTÖ

Patrick Hägglund
Opinnäytetyö
Kevät 2016
Liiketalouden koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Oikeuden ja hallinnon suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Patrick Hägglund

Opinnäytetyön nimi: Vartijan työtehtävät ja turvallisuusalan koulutuksen sisältö

Työn ohjaaja: Lea Isopoussu-Koponen

Työn valmistumiskausi ja – vuosi: Kevät 2016

Sivumäärä 58+13

Tämä opinnäytetyö käsittelee turvallisuusalan koulutuksen sisältöä sekä vartiointialalla työskentelevien työtehtäviä. Tutkimuskysymyksenä on, kuinka hyvin turvallisuusalan koulutus nykyisellään vastaa työelämän tarpeisiin, minkälaisia työtehtäviä turvallisuusalan yrityksissä työskentelevät henkilöt tekevät vartijana ollessaan, sekä se, vastaavatko turvallisuusalan työtehtävät vartiointialan työehtosopimuksessa määritellyjä vaativustasoja ja tehtävämäärittelyjä. Olennainen osa tutkimusta on myös selvittää tekevätkö vartijat työtehtävissään paljon muita kuin turvallisuusalan työtehtäviä ja jääkö vartiointikohteiden turvallisuus puutteelliseksi vartijoiden tehdessä muita kuin turvallisuusalan työtehtäviä.

Opinnäytetyö on tehty palvelualojen ammattiliitto Pam ry:n toimeksiantona ja opinnäytetyöhön kuuluva työnantajille suunnattu kyselytutkimus yhteistyössä myös PALTA ry:n kanssa. Opinnäytetyön teoriaosuudessa tärkeimpänä tutkimusmenetelmänä on ollut lainoppi. Kyselytutkimus suoritettiin tilastollisena tutkimuksena Webropol-kyselyohjelmiston avulla.

Tutkimustulosten perusteella yksityisen turvallisuusalan koulutuksen sisällössä on paljon kehitettävää erityisesti väliaikaisen vartijan koulutuksen osalta, mutta myös laajempiin koulutuksiin toivotaan lisäyksiä, jotta koulutettujen valmiudet alalla työskentelyyn paranisivat. Myös koulutukseen pääsyyille toivotaan rajoitteita ja ehtoja.

Yksityisen turvallisuusalan yrityksissä työskentelevät vartijat tekevät varsinaisen turvallisuusalan työn lisäksi monia oheistöitä ja muita palvelutehtäviä, jotka häiritsevät turvallisuusalan työtä ja usein vartiointialueen tai kohteen turvallisuus jää näiden tehtävien suorittamisen vuoksi puutteelliseksi.

Yksityisen turvallisuusalan vartijat ovat pääsääntöisesti sitä mieltä, että heidän koulutuksensa soveltuu alalla työskentelyyn, mutta alan palkkausperusteet ovat epäselviä ja jääneet jälkeen alan töiden kehityksestä. Vartiointialan yleinen palkkataso myös koettiin matalaksi työn vaativuuteen ja vastuullisuuteen verrattuna.

Asiasanat: laki yksityisistä turvallisuuspalveluista, turvallisuuspalvelut, vartijat, vartiointi, vartioimisliikkeet.

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Economics
Option of Law and Administration

Author: Patrick Hägglund

Title of thesis: Guards duties and the training contents of the private security branch

Supervisor: Lea Isopoussu-Koponen

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2016

Number of pages 58+13

The topic of this thesis is the schooling and duties of private security branch. The research questions of this thesis are: 1. How well the schooling of guards meets the needs of their respective duties. 2. What kind of duties guards perform in their work, and 3. are the duties corresponding with the collective agreement. An important part of this thesis is to find out if guards working in private security branch perform other duties than work defined in the collective agreement and is the security of the guarding area left inadequate due to these duties.

This thesis commissioned by Service Union United PAM. The main research method is legal dogmatics. As part of the thesis a survey was conducted for members of the Service Union United and employers organized under PALTA and other non-union companies. The survey was carried out using Webropol-survey software.

The results of this thesis show that both employers and employees believe that there are many areas to be developed in the training of private security branch, particularly in the case of temporary guards. However all types of trainings need to be developed to better serve both employees and employers in private security branch. Terms and restrictions are also needed for getting into training.

Guards perform several other tasks in addition to those defined in the collective agreement and these extra tasks are disrupting guards security duties and therefore leaving the security of their guarding areas inadequate.

The results show that employees in private security branch are mainly satisfied with their duties, however they think that the overall wage level is too low compared to the requirements and responsibilities of the industry.

Keywords: Act on private security services, guarding services suppliers, guards, security services, security sector

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TOIMIALAKUVAUS	8
3	VARTIJAN KOULUTUS	12
3.1	Vartijana työskentelyn edellytykset ennen, nyt ja tulevaisuudessa...	12
3.2	Vartijan peruskoulutus	15
3.3	Vartijan ammattitutkinto	19
3.3.1	Vartijan ammattitutkinnon osat	20
3.3.2	Näyttötutkinnot	20
3.4	Muu koulutus	26
4	VARTIJAN TYÖTEHTÄVÄT	27
4.1	Nykytila ja hallituksen esityksen muutokset	27
4.2	Vartiointialan työehtosopimus	29
5	OIKEUDET JA TOIMIVALTA	32
5.1	Nykytila	32
5.2	Uusi laki	34
6	KYSELYTUTKIMUKSET	37
6.1	Tutkimuksen taustaa	37
6.2	Tutkimuksen onnistumisen arviointia	38
7	KYSELYTUTKIMUSTEN TULOKSET	40
7.1	Työntekijäkyselyn vastaajien taustatiedot	40
7.2	Koulutuksen tuomat valmiudet työhön sekä koulutukseen kaivatut muutokset	42
7.3	Työtehtävät ja vartiointialan työehtosopimuksen soveltamisala	43
7.4	Työnantajakyselyn vastaajien taustatiedot	46
7.5	Koulutuksen tuomat valmiudet työhön sekä koulutukseen kaivatut muutokset	47
7.6	Turvallisuusalan yritysten työtehtävät	49
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	51
9	POHDINTA	54
	LÄHTEET	57

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön aiheena ovat vartijan työtehtävät sekä turvallisuusalan koulutuksen sisältö. Opinnäytetyössäni tutkin vartiointialaa rajoittavaa lainsäädäntöä, sekä nykyistä että vuoden 2017 alussa voimaan tulevaa uutta lainsäädäntöä. Aihevalintaani vaikutti ratkaisevasti aiempi työkokemukseni turvallisuusosalta. Olen työskennellyt erilaisissa vartiointi- ja järjestyksenvalvontatehtävissä noin kuuden vuoden ajan ennen nykyisen koulutukseni aloittamista. Tätä kautta minulla on vahva tietopohja turvallisuusalan työtehtävien sisällöstä. Olen myös suorittanut yhden turvallisuusalan laajimmista koulutuksista eli vartijan ammattitutkinnon, joten pystyn hyödyntämään omaa tietopohjaani sekä opinnäytetyöni teoriaperustaan, että myöhempään empiiriseen osuuteen. Tämä opinnäytetyö tehdään palvelualojen ammattiliitto PAM ry:n toimeksiantona.

Tutkimus on ajankohtainen, koska turvallisuusalan yritysten toimintaa säätelevä laki yksityisistä turvallisuuspalveluista on uudistumassa. Vanha laki kumotaan ja toimintaa tulee säätelemään uusi samanniminen laki. Uusi laki tulee voimaan 1.1.2017. Palvelualojen ammattiliitto saa tutkimuksesta arvokasta tietoa turvallisuusalan työntekijöiden työnkuvasta ja vartiointialan työehtosopimuksen soveltamisalasta.

Opinnäytetyöni ensimmäisenä tutkimuskysymyksenä on selvittää, miten hyvin turvallisuusalan koulutus vastaa työelämän tarpeisiin. Toinen tutkimuskysymykseni on, miten hyvin vartiointialan työtehtävät vastaavat vartiointialan työehtosopimuksessa määritellyjä vaatavuustasoja ja tehtävämäärittelyjä. Opinnäytetyöni kolmantena tutkimuskysymyksenä on, millaisia palveluita vartiointialan yritykset tarjoavat asiakkailleen vartijoiden tekeminä.

Tämän opinnäytetyön keskeisenä tavoitteena on selvittää, kuinka suuri osa vartijan työstä on muuta kuin vartiointialan työtä ja viekö muiden palvelutehtävien suoritus huomion ja ajan vartijan varsinaiselta turvallisuusalan työltä, ja jääkö kohteiden turvallisuus puutteelliseksi vartijan ollessa muissa palvelutehtävissä.

Työn tavoitteena on myös selvittää, voisiko turvallisuusalan koulutusta kehittää palvelemaan paremmin työelämän tarpeita ja tulisiko vartijan koulutukseen pääsille asettaa nykyistä tiukempia vaatimuksia.

Opinnäytetyöni teoriaosuudessa tutkin nykyisen sekä tulevan, uuden lainsäädännön rajoituksia turvallisuusalan työhön. Tutkimuksen teoriaosuudessa keskeisenä menetelmänä on lainoppi. Teorian ja käytännön vertailussa keskeisenä tutkimusmenetelmänä on tilastollisena tutkimuksena toteutettavat turvallisuusalan henkilöstölle sekä työnantajille suunnattavat kyselytutkimukset.

Tekstiviitteiden selventämiseksi käytän tässä opinnäytetyössä nykyisen lainsäädännön pohjana olevasta hallituksen esityksestä lyhennettä HE 69/2001 ja uuden lain pohjana olevasta hallituksen esityksestä lyhennettä HE 22/2014. Esitys eduskunnalle annettiin keväällä 2014. Lausunto- ja valiokuntakierrosten jälkeen hallitukseen esitykseen tehtyjen muutosten jälkeen esitys uudeksi laiksi hyväksyttiin ensimmäisessä käsittelyssä 9.2.2015 ja toisessa käsittelyssä 13.3.2015. Uusi laki yksityisistä turvallisuuspalveluista tulee voimaan 1.1.2017 (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 1085/2015).

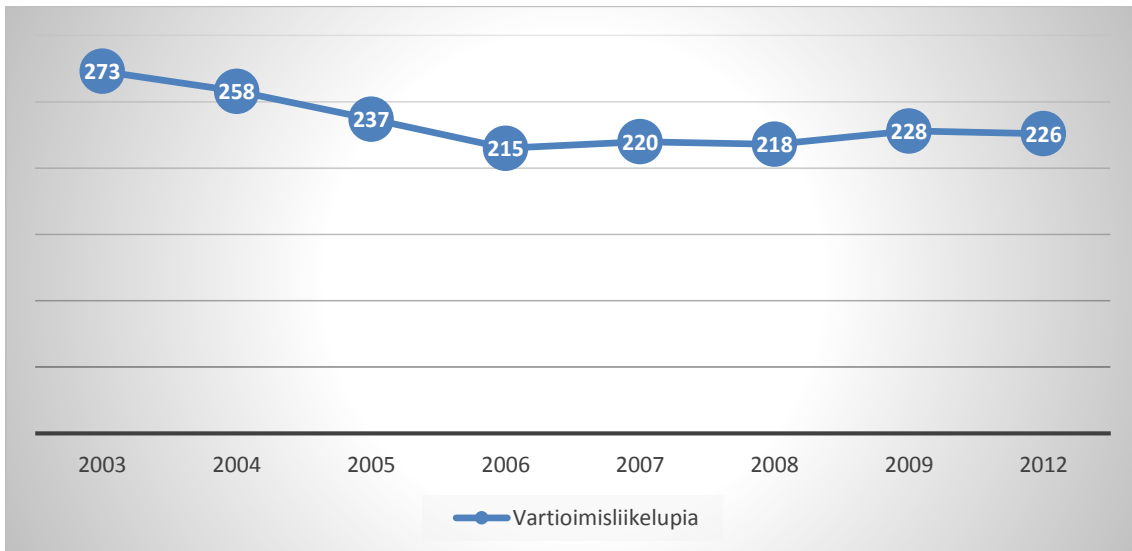
Tämän opinnäytetyön ulkopuolelle on rajattu niin sanottu omavartiointi, eli jokamiehenoikeuksien omaan tai työnantajan lukuun tehtävä rikosten paljastaminen ja ennaltaehkäisy sekä järjestyksenvalvonta, kuitenkin siten, että vartiointiliikkeiden palveluksessa työskentelevät järjestyslaissa tarkoitetut järjestyksenvalvojat ovat mukana tutkimuksessa. Tutkimuksen ulkopuolelle on rajattu myös turvasuojaustoiminta.

2 TOIMIALAKUVAUS

Vartiointialan toimintaa koskeva perussäädös on laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 12.4.2002/282. Nykyinen laki yksityisistä turvallisuuspalveluista astui voimaan lokakuussa 2002. Tällä lailla kumottiin vuoden 1983 vartioimisliikelaki. Ennen tätä vartioimistoiminnasta säädettiin vuonna 1944 annetulla asetuksella vartioimisliikkeistä. Vartiointialan toimintaa säädellään myös valtioneuvoston asetuksilla yksityisistä turvallisuuspalveluista 534/2002 ja turvallisuusalan neuvottelukunnasta 285/2003 sekä sisäministeriön asetuksilla vartioimisliikkeen vastaavan hoitajan ja vartijan koulutuksesta 780/2002. Vartijan voimankäytöstä säädellään lisäksi asetuksessa vartijan voimankäyttökoulutuksesta ja voimankäyttökouluttajan koulutuksesta 1121/2010 sekä vartioimis- ja järjestyksenvalvontatehtävissä mukana pidettävästä koirasta 782/2002. (HE 22/2014 vp, 4.)

Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista määrittää vartioimisliiketoiminnan ansio- tarkoituksessa suoritettavaksi, toimeksiantosopimukseen perustuvaksi vartioimistehtävien suorittamiseksi. Vartioimistehtävällä tarkoitetaan omaisuuden vartioimista, henkilön koskemattomuuden suojaamista sekä vartiointikohteeseen ja toimeksiantajaan kohdistuvien rikosten paljastamista ja näiden tehtävien valvomista. Toimeksiantosopimukseen perustuminen sulkee lain soveltamisalan piiristä ja tämän opinnäytetyön tutkimusaiheesta niin sanotun omavartiointin, jossa vartiointitehtävää suorittava henkilö on suoraan palvelussuhteessa vartioimiskohteen omistajaan tai haltijaan. (HE 22/2014 vp, 4.)

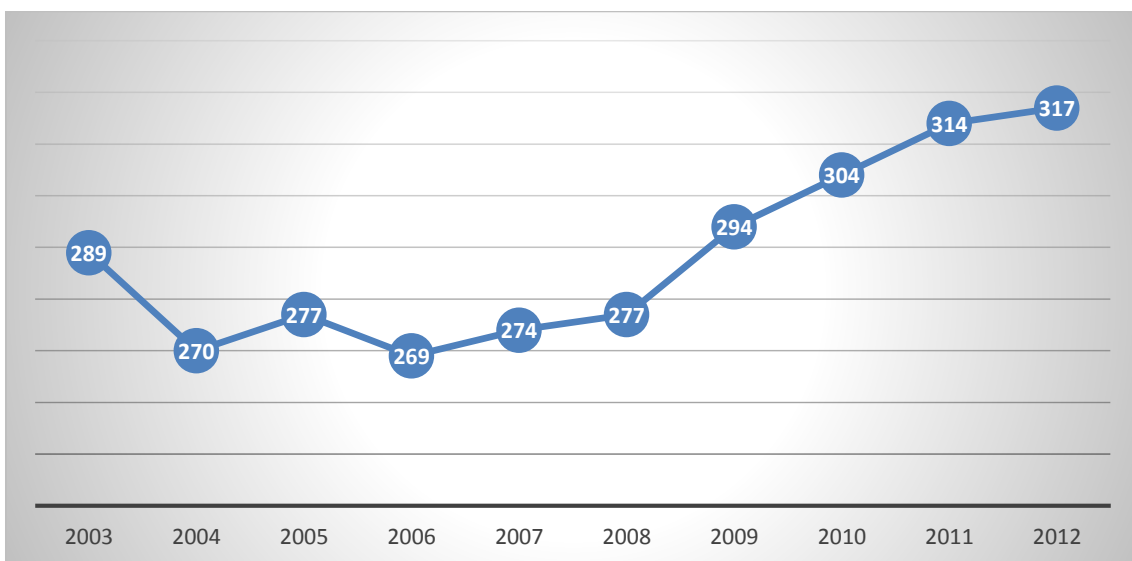
Vartioimisliiketoiminta on kuulunut säädellyn historiansa ajan luvanvaraisiin elinkeinoihin. Toiminnan harjoittaminen edellyttää vartioimisliikelupaa, jonka myöntää poliisihallitus. Poliisihallitukselle kuuluu myös toiminnan yleinen valvonta. Vartioimisliikelupa voidaan myöntää luonnolliselle henkilölle ja oikeushenkilölle. Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista määrittelee erikseen, millä edellytyksillä lupa voidaan myöntää.

KUVIO 1, Vartioimisliikelupien määrä

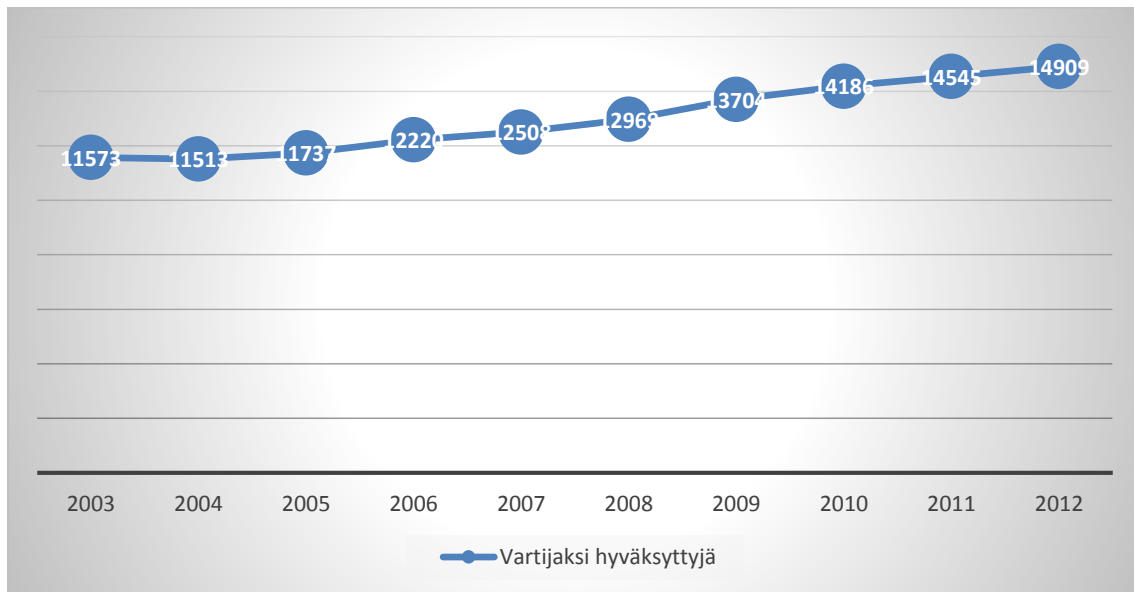
Maaliskuussa 2014 voimassaolevia vartioimisliikelupia oli koko maassa 235. Vuonna 2003 lupia oli voimassa 273, pienin määrä lupia nykyisen lain voimassaolon aikana oli vuonna 2006, 215 kappaletta. Uusia lupia on myönnetty viime vuosina 15–30 kappaletta vuodessa, vastaavasti lupia on vuosittain peruttu 10–19 kappaletta. (HE 22/2014 vp, 5.)

Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista määrittää, että jokaisella vartiointiliikkeellä on oltava vähintään yksi vastaava hoitaja, joka vastaa siitä, että vartioimisliikettä hoidetaan sitä koskevien säännösten mukaisesti.

KUVIO 2. Vastaavien hoitajien määrä

Vastaavien hoitajien kokonaismäärä heijastelee vartioimisliikkeiden kokonaismäärän kehitystä. Yhdellä vartiointiliikkeellä voi toisaalta olla monta vastaavaa hoitajaa, joten määrä kertoo myös vartiointiliikkeiden toiminnan koosta. Vastaavien hoitajien määrä vuosina 2002–2012 on vaihdellut 269 ja 314 välillä. (HE 22/2014 vp, 5.)

KUVIO 3. Vartijaksi hyväksytyjen määrän kehitys

Vartijaksi hyväksytyjä henkilöitä vuonna 2003 oli 11 573. Vuonna 2012 vartijaksi hyväksytyjä oli jo 14 909. Näiden vuosien välillä väliaikaiseksi vartijaksi hyväksytyjen määrä on vaihdellut 242 ja 449 välillä. Kaikki vartijaksi hyväksytyt eivät kuitenkaan työskentele vartijana. Vuosina 2003–2011 vartijana työskentelevien osuus hyväksytyistä on vaihdellut 60–81 %:n välillä. Merkittävä osa vartijana työskentelevistä toimii myös osa-aikaisessa työsuhteessa, joten vartijan työhön käytettävien henkilötyövuosien määrä valtakunnallisesti on vaikea määrittellä. (HE 22/2014 vp, 6.)

Vartiointiliikkeiden palveluksessa olevien henkilöiden työsuhteista määrätään vartiointialan työehtosopimuksessa. Työehtosopimus on yleissitova. Työehtosopimuksen allekirjoittajina ovat Palvelualojen työnantajat PALTA ry ja Palvelualojen ammattiliitto PAM ry. PALTA ry on ilmoittanut vahvistamislautakunnalle, että sillä on 24 sopimuksen piirissä olevaa jäsenyritystä, joissa on sopimuksen piirissä 4500 työntekijää. Palvelualojen ammattiliitto PAM ry on ilmoittanut, että

sillä on sopimuslalla 4431 työssä olevaa jäsentä. Yleissitovuuden vahvistamis-
lautakunta arvioi, että vartiointialalla on työssä yhteensä noin 7820 henkilöä
(Työehtosopimuksen yleissitovuuden vahvistamislautakunnan päätös 5/2012).

3 VARTIJAN KOULUTUS

Vartiointialan henkilöstön koulutustasoa on pyritty parantamaan alan kehittyessä ja toiminnan laajentuessa. Vuoden 1944 asetus vartioimisliikkeistä ei säätenyt vartijan työtä tekeväälle koulutusvaatimuksia. Asetuksen 9 § sääti ainoastaan, että vartioimisliikkeen harjoittaja saa ottaa palvelukseensa vartijoiksi täysi-ikäisiä, hyvämaineisia toimeen soveliaita henkilöitä, joista on tehtävä poliisiviranomaiselle ilmoitus kahtena kappaleena (Asetus vartioimisliikkeistä 145/1944). Vuoden 1983 uudistuksessa vartijan koulutuksesta lisättiin maininta vartioimisliikeasetukseen 237/83. Vartijaksi voitiin hyväksyä henkilö, joka on 18 vuotta, mutta ei 65 vuotta täyttänyt ja on saanut sisäasiainministeriön vahvistamat vaatimuksen täyttävän vartijan koulutuksen sekä tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi ja on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopiva tehtävään. Tässäkin asetuksessa ilman koulutusta oleva henkilö voitiin hyväksyä vartijaksi määräajaksi, enintään kolmeksi kuukaudeksi vuosiloman, sairasloman tai muun poissaolon ajaksi. (Vartioimisliikeasetus 237/83 10 §.)

Nykyinen laki yksityisistä turvallisuuspalveluista säätelee myös väliaikaiselle vartijalle minimikoulutuksen. Uusi laki kiristää näitä koulutusvaatimuksia siten, että siinä kun nykyisen lain tarkoittama väliaikainen vartija voi toimia tehtävässä neljä kuukautta kalenterivuoden aikana, uuden lain myötä väliaikaisena vartijana voisi toimia vain neljän kuukauden ajan. (HE 22/2014 vp, 16.)

3.1 Vartijana työskentelyn edellytykset ennen, nyt ja tulevaisuudessa

Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 12.4.2002/282 määrittelee yksiselitteisesti sen, kuka voidaan hyväksyä vartijaksi. Lain mukaan vartijana voi toimia henkilö, joka on täyttänyt 18 vuotta, mutta ei 68 vuotta; on suorittanut sisäasiainministeriön asetuksella säädetyt vaatimukset täyttävät, ammatillisesta aikuis-koulutuksesta annetun lain mukaisen vartijan tai vastaavan koulutuksen osat, jotka sisältävät ainakin vartiointialaan, vartioimistoimintaan, vartijan oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä työtehtäviin liittyvät tiedot; sekä tunnetaan rehelliseksi ja

luotettavaksi sekä henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopivaksi vartijan tehtäviin. (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 24 §.) Hallituksen esitys uudeksi laiksi yksityisistä turvallisuuspalveluista ei ole tuomassa muutoksia vartijaksi hyväksymisen edellytyksiin (HE 22/2014 vp, 36).

Sisäasiainministeriön asetus vartioimisliikkeen vastaavan hoitajan ja vartijan koulutuksesta 780/2002 3 § määrittelee vartijaksi hyväksymisen toisen edellytyksen. Vartijan koulutus koostuu ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisen vartijan ammattitutkinnon vartijan työn perusteet ja vartijan peruskurssista tai näitä sisällöllisesti vastaavista osista. Koulutuksen tulee olla pituudeltaan vähintään sata opetustuntia. Väliaikaisen vartijan koulutuksen osuus tästä on 40 opetustuntia. Yhden opetustunnin tulee olla vähintään 45 minuutin mittainen. Vartijan koulutukseen voi osallistua vain väliaikaiseen vartijan koulutukseen liittyvän kokeen hyväksytysti suorittanut henkilö. Koulutuksen sisällöstä säädetään tarkemmin asetuksen liitteessä.

Hallituksen esitys uudeksi laiksi yksityisistä turvallisuuspalveluista toistaa nykyisen lain esitöissä esitetyn tavoitteen siitä, että enemmistö vartijoista olisi tulevaisuudessa vartijan ammattitutkinnon kokonaisuudessaan suorittaneita. Esityksessä ehdotetaan, että vartijan peruskoulutuksen laajuus voisi olla nykyisen 100 tunnin sijasta 120 tuntia. Hallituksen esityksessä korostetaan myös, että yhteiskunnan kannalta keskeistä vartijan koulutuksessa on se, että vartija kykenee käyttämään toimivaltaansa oikein ja asianmukaisesti. Kansalaisten perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja vartiointitehtävien hoitaminen siten, että näitä oikeuksia ei tarpeettomasti loukata on vartijan työssä erityisen tärkeää. Uuden sisäasiainministeriön asetuksen vartijan koulutuksesta olisikin kiinnitettävä tähän erityistä huomiota. (HE 22/2014 vp, 36.)

Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista mahdollistaa siis myös hyväksymisen väliaikaiseksi vartijaksi sellaiselle henkilölle, jolla ei ole suoritettuna vartijan peruskoulutusta. Väliaikainen vartija voi lain 24 §:n muiden edellytysten täytyessä toimia vartijana 4 kuukautta yhden kalenterivuoden aikana. Väliaikaisen vartijan koulutusvaatimuksena on ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisen vartijan ammattitutkinnon vartijan työn perusteet -osa tai sitä sisällöllises-

ti vastaava osa. Väliaikaisen vartijan koulutus on 40 oppituntia, ja yhden oppitunnin kesto on 45 minuuttia. (Sisäasiainministeriön asetus vartioimisliikkeen vastaavan hoitajan ja vartijan koulutuksesta 780/2002.) Väliaikainen vartija ei voi tehtävässään kantaa voimankäyttövälineitä (HE 22/2014 vp, 16).

Ennen kuin nykyinen laki yksityisistä turvallisuuspalveluista säädettiin, voitiin väliaikaiseksi vartijaksi hyväksyä ilman minkäänlaista vartiointialan koulutusta. Hallituksen esityksessä nykyiseksi laiksi yksityisistä turvallisuuspalveluista koettiin tämä kouluttamattoman henkilöstön työskentely vartiointialalla ongelmalliseksi ja haluttiin säätää minimikoulutus myös tälle väliaikaiselle henkilöstölle. Tällä hetkellä valmistelussa oleva uusi laki yksityisistä turvallisuuspalveluista on edelleen muuttamassa väliaikaisen vartijan määritelmää. Uudessa esityksessä väliaikaisen vartijan koulutuksen suorittanut henkilö voisi toimia vartijana korkeintaan 4 kuukautta. Poikkeuksena tähän hallituksen esitys mainitsee kuitenkin liikkeen luovuttamista koskevat tilanteet, joissa henkilö voitaisiin hyväksyä väliaikaiseksi vartijaksi ilman väliaikaisen vartijan koulutusta, mikäli henkilö täyttää muut hyväksymisen edellytykset. Tällöin henkilö voisi kuitenkin toimia vain liikkeen luovuttamista koskevan toimeksiannon mukaisissa tehtävissä eikä hänellä olisi vartijan toimivaltuuksia. (HE 22/2014 vp, 16.)

Hallituksen esityksessä 69/2001 henkilökohtaisten ominaisuuksien vaikuttamisesta vartijaksi hyväksymiseen mainitaan aiemman ja nykyisen käyttäytymisen tarkastelu. Aiemman käyttäytymisen tarkastelussa tulee käyttää apuna kaikkia viranomaisen rekistereitä. Poliisin omien rekistereiden lisäksi myös rikosrekisterin tiedot olisivat käytettävissä. Rikosrekisterilain 4 a §:n 1. momentin mukaan rikosrekisteristä luovutetaan tiedot Suomen viranomaiselle asiassa, joka koskee viranomaisen lupaa tai hyväksyntää ja jonka edellytyksenä on henkilön luotettavuus (Rikosrekisterilaki 20.8.1993/770). Käytännössä huomiota olisi kiinnitettävä sellaisiin rikoksiin ja väärinkäytöksiin, jotka osoittavat hakijan olevan sopimaton toimimaan vartijana. Henkilökohtaisten ominaisuuksien osalta esimerkiksi alkoholinkäytöstä johtuneet päihtymyssäilöönnotot voivat muodostaa esteen vartijaksi hyväksymiselle. Henkilökohtaisina ominaisuuksina voidaan arvioida myös sellaisia vammoja tai sairauksia, jotka voisivat heikentää hakijan kykyä toimia vartijana ja täyttää vartijan velvollisuuksia. (HE 69/2001 vp, 50.)

Erityisestä syystä voidaan vartijaksi hyväksymisen ehdoiksi asettaa koulutuksesta, henkilökohtaisista ominaisuuksista tai muista syistä johtuvia alueellisia tai ajallisia, sekä vartioimistehtäviä koskevia ehtoja tai rajoituksia. Vartijaksi hyväksyminen on voimassa viisi vuotta, kuitenkin enintään siihen asti kun henkilö täyttää 68 vuotta. Hakemuksen vartijaksi hyväksymiseen käsittelee hakijan kotikunnan poliisilaitos. (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 24 §.) Tähän ei hallituksen esitys uudeksi laiksi yksityisistä turvallisuuspalveluista ole tuomassa muutosta (HE 22/2014 vp, 37).

3.2 Vartijan peruskoulutus

Sisäasiainministeriön asetus 780/2002 vartioimisliikkeen vastaavan hoitajan ja vartijan koulutuksesta 2 § säättää väliaikaisen vartijan koulutuksesta siten, että koulutus koostuu ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisen vartijan ammattitutkinnon vartijan työn perusteet-osasta tai sitä vastaavasta osasta ja on kestoaltaan 40 oppituntia, yhden oppitunnin ollessa 45 minuutin mittainen. Asetuksen 3 §:n mukaan vartijan koulutus koostuu väliaikaisen vartijan koulutuksen lisäksi suoritettavasta vartijan ammattitutkinnon vartijan peruskurssi-osasta, tai sisällöllisesti vastaavista osista ja on kestoaltaan 40+60 oppituntia. Vartijan koulutukseen voi osallistua vain väliaikaisen vartijan koulutuksen hyväksytysti suorittanut henkilö. Väliaikaisen vartijan ja vartijan koulutuksen sisällöstä sisäasiainministeriön asetus säättää liitteessään yksityiskohtaisemmin.

Vartijan työn perusteet -koulutuksen turvallisuuslainsäädäntö ja koulutus -osio on laajuudeltaan kolme oppituntia ja sisältää yleistietoa vartiointialan toiminnasta, kuten toiminnan luonteen, alan keskeisimmät toimijat ja niiden toiminnan perustumisen luvanvaraisuuteen. Tämä koulutuksen osio sisältää myös pääkohdat turvallisuusalan lainsäädännöstä ja asetuksista, turvallisuusalan keskeiset käsitteet ja määritelmät, selvittää erilaiset henkilöstöltä vaadittavat luvat ja hyväksynyt sekä liikkeenjohdon velvollisuudet sekä esittää turvallisuusalaa valvovat viranomaistahot ja esittelee erilaiset turvallisuusalan koulutukset. Tätä koulutuksen osiota voi siis pitää perustana kaikille muille vartijan koulutuksen

osioille. (Sisäasiainministeriön asetus vartioimisliikkeen vastaavan hoitajan ja vartijan koulutuksesta, liite.)

Vartiointi-osio on laajuudeltaan kuusi tuntia ja sisältää perustiedot vartiointialalla toimimisesta. Osiossa perehdytään omaisuuden suojaamistapoihin, eli rakenteelliseen sekä tekniseen suojaamiseen sekä näiden tehokkaaseen yhdistämiseen. Tässä osiossa tutuiksi tulevat myös erilaiset vartiointimuodot ja –tehtävät, työn asiakaspalveluluonne sekä työtehtäviin kuuluvat lain vaatimat asiakirjat. (Sisäasiainministeriön asetus vartioimisliikkeen vastaavan hoitajan ja vartijan koulutuksesta, liite.)

Yhdeksän oppitunnin laajuinen vartijan toiminta-osuus koulutuksesta sisältää keskeisimmät tiedot vartijan käyttäytymisestä erilaisissa asiakaskohtaamisissa, yleiset toimintaperiaatteet ja suoritettavien toimenpiteiden perusteiden ilmoittamisen sekä alan yleisen eettisen ja moraalisen pohjan. Tässä koulutusosassa perehdytään myös siihen, miten vartijan työ suhteutuu viranomaistoimintaan, perehdytään vartijan rikosoikeudelliseen asemaan, sekä vartijan rangaistussäännöksiin. Osio sisältää tiedot vartiointivarusteiden kantamiseen ja käyttöön teoriassa, vartijan toimivaltuudet sekä perus- sekä ihmisoikeuksien keskeisimmät kohdat vartijan toimivaltaan liittyen. (Sisäasiainministeriön asetus vartioimisliikkeen vastaavan hoitajan ja vartijan koulutuksesta, liite.)

Vartijan työn perusteet sisältää myös neljä oppituntia siitä, miten vartijan tehtävät liittyvät poliisitoimintaan. Kaksi oppituntia koulutuksesta sisältää vahinkotilanteiden ennaltaehkäisyyn ja vartijan toiminnan vahinkotilanteen sattuessa. Työturvallisuuteen sekä yleiseen työlainsäädäntöön ja työehtosopimukseen perehtymiseen on koulutuksessa varattu kolme oppituntia. Hätäensiapuun väliaikaisen vartijan koulutuksessa perehdytään kolmen oppitunnin ajan. (Sisäasiainministeriön asetus vartioimisliikkeen vastaavan hoitajan ja vartijan koulutuksesta, liite.)

Hätävarjeluun ja yleiseen voimankäyttöön liittyen vartijan työn perusteet -kurssilla suoritetaan Vartijan erityisestä voimankäyttökoulutuksesta annetun sisäasiainministeriön asetuksen (781/2002) yleinen osa sekä siihen liittyvä koe

sekä perustekniikoita erilaisiin voimankäyttötilanteisiin sekä voimankäyttövälineiden käyttöön. Koulutuksen alussa kahden oppitunnin yleiseen kurssin hallintaan ja viimeisenä suoritettuna yhden oppitunnin mittaisen kokeen jälkeen, on käyty läpi 40 oppitunnin laajuinen vartijan työn perusteet -kurssi, jonka suorittaminen hyväksytysti oikeuttaa väliaikaisena vartijana toimimiseen neljän kuukauden ajan yhden kalenterivuoden aikana. (Sisäasiainministeriön asetus vartioimisliikkeen vastaavan hoitajan ja vartijan koulutuksesta, liite.)

Väliaikaisen vartijan koulutuksen, eli vartijan työn perusteet-kurssin hyväksytysti suorittanut voi siirtyä suorittamaan 60 oppitunnin laajuista vartijan koulutusta, vartijan peruskurssia. Vartijan koulutus laajentaa koulutettavien tietoja keskeisestä turvallisuusalan lainsäädännöstä sekä vartijan toimivaltuuksista ja velvollisuuksista kuuden oppitunnin verran. Tässä koulutusosiossa kerrataan ja laajennetaan väliaikaisen vartijan koulutuksessa saatuja tietoja alan keskeisestä lainsäädännöstä. (Sisäasiainministeriön asetus vartioimisliikkeen vastaavan hoitajan ja vartijan koulutuksesta, liite.)

Lakia järjestyksenvalvojista sekä kokoontumislakia käsitellään kahden oppitunnin ajan. Tämä koulutuksen osa erottaa vartijan ja järjestyksenvalvojan työtehtävät ja toimivaltuudet, kuitenkin niin, että varsinaisesti järjestyksenvalvojan tehtäviin ei perehdytä. Järjestyksenvalvojan koulutus on kuitenkin vartijan koulutuksesta erillinen kokonaisuus. (Sisäasiainministeriön asetus vartioimisliikkeen vastaavan hoitajan ja vartijan koulutuksesta, liite.)

Vartijan peruskurssin koulutuksesta 19 oppituntia perehdytään syvällisemmin vartijan toimintaan muun muassa erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa, sisältäen myös runsaasti käytännön harjoituksia. Tämä koulutuksen laajin yksittäinen osa-alue antaakin koulutettaville teoriakoulutuksen ohella käytännönläheisiä toimintamalleja työelämän todellisiin tilanteisiin. Käytännön harjoitteilla valmistaudutaan uhkaaviin asiakastilanteisiin, väkivaltaisiin kohtaamisiin ja esimerkiksi sanattoman viestinnän vaikutuksiin näiden tilanteiden hoitamisessa. Tässä osa-alueessa perehdytään myös syvällisemmin vartijan eettisiin toimintatapoihin ja alan psykologisiin näkökohtiin. (Sisäasiainministeriön asetus vartioimisliikkeen vastaavan hoitajan ja vartijan koulutuksesta, liite.)

Koulutuksesta neljä oppituntia perehdytään erilaisiin turvallisuusalan teknisiin laitteistoihin. Myös tässä koulutuksen osassa pyritään käytännön esimerkkeihin, mahdollisuuksien mukaan laitteistojen käyttöön perehdytään niiden oikeissa käyttöympäristöissä. (Sisäasiainministeriön asetus vartioimisliikkeen vastaavan hoitajan ja vartijan koulutuksesta, liite.)

Palo- ja pelastustoiminnan kuuden oppitunnin laajuisessa osiossa perehdytään Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton ja Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön hyväksymään tulitöiden turvallisuuskoulutukseen ja voidaan suorittaa tulityökorttiin oikeuttava tulityötutkinto. Tulityökortin suorittamiseen liittyy myös väliaikaisen vartijan koulutuksen ennaltaehkäisy ja vartijan toiminta vahinkotilanteessa –osion suorittaminen. (Sisäasiainministeriön asetus vartioimisliikkeen vastaavan hoitajan ja vartijan koulutuksesta, liite.)

Kahdeksan oppituntia vartijan peruskurssin koulutuksesta syventää vartijan työn perusteissa opittuja perustaitoja hätävarjelu- ja voimankäyttötilanteissa toimimiseen käytännön harjoituksiin painottuen. Vartijan peruskurssilla syvennyttään myös voimankäyttövälineiden oikeaoppiseen kantamiseen sekä välineiden käyttöön. (Sisäasiainministeriön asetus vartioimisliikkeen vastaavan hoitajan ja vartijan koulutuksesta, liite.)

Vartijan koulutus sisältää 12 oppituntia ensiapua syventäen vartijan työn perusteissa opittuja ensiaputaitoja. Tässä koulutuksen osiossa voidaan suorittaa SPR:n järjestämä Ensiapu 1-kurssi ja ensiapukorttiin oikeuttava näyttökoe. Koulutuksen lopussa on kahden oppitunnin mittainen koe, jonka suorittaminen hyväksytysti oikeuttaa henkilön hakemaan kotikuntansa poliisilta vartijaksi hyväksymistä. (Sisäasiainministeriön asetus vartioimisliikkeen vastaavan hoitajan ja vartijan koulutuksesta, liite.)

3.3 Vartijan ammattitutkinto

Vartijan ammattitutkinto kuuluu opetushallituksen alaiseen aikuiskoulutusjärjestelmään, jossa ammattitutkinnon voi suorittaa ammattitaidon hankkimistavasta riippumatta. Ammattitutkinnon voi hankkia näyttötutkintoihin osallistumalla. Pääsääntöisesti näyttötutkinnot suoritetaan ammattitutkintoon valmistavan koulutuksen yhteydessä. Vartijan ammattitutkintoon valmistavan koulutuksen kestoa ei ole määritelty opintoviikkoina. (Opetushallitus 2006, 5). Sisäasiainministeriön tavoitteena on lisätä turvallisuusalalla työskentelevän henkilöstön ammatillista osaamista ja vartijan ammattitutkinnon kokonaisuudessaan suorittaneita alalla työskenteleviä henkilöitä. Tämä tavoite on esitetty sekä nykyisen lain yksityisistä turvallisuuspalveluista perusteluissa, että hallituksen esityksessä uudeksi laiksi yksityisistä turvallisuuspalveluista. (HE 22/2014 vp, 36 10 §.)

Vartijan työn perusteet ja vartijan peruskurssi ovat siis osia vartijan ammattitutkinnosta. Näiden kahden ammattitutkinnon osan hyväksytyt suorittaminen oikeuttaa työskentelemään vartijana. Hallituksen esityksen tavoitteiden mukaisesti vartijan ammattitutkinnon, eli näitä kahta koulutuksen osaa huomattavasti laajemman tutkintokokonaisuuden suorittaneiden henkilöiden osuutta turvallisuusalan työntekijöistä pyritään kasvattamaan.

Vartijan ammattitutkinnon laajuus nykyisellään opiskelumuodosta riippuen on noin yksi vuosi. Ammattitutkinnon voi näyttötutkintoihin osallistumalla suorittaa ilman varsinaista opetukseen osallistumista hankkimalla näyttötutkinnoissa vaadittavan osaamisen esimerkiksi työkokemuksen kautta. Varsin yleistä kuitenkin on, että ammattitutkinnon näyttökokeisiin osallistutaan koulutuksen aikana. Koulutuksia järjestetään usein aikuiskoulutuksena, työvoimapoliittisena tai omaehtoisenä koulutuksena aikuiskoulutuskeskuksissa.

Nykyisin myös oppisopimuksella tapahtuva vartijan ammattitutkinnon suorittaminen on yleistynyt. Oppisopimuskoulutuksen tapahtuva ammattitutkinnon suoritus onkin varsin joustava tapa koulutuksen hankkimisessa. Pakollisen vartijan peruskurssin jälkeen työssäkäynnin ohella tapahtuva näyttötutkintoihin osallis-

tuminen työtehtävissä hankitun osaamisen jälkeen mahdollistaa työnteon koulutuksen laajentamisen aikana.

3.3.1 Vartijan ammattitutkinnon osat

Vartijan ammattitutkinto suoritetaan näyttötutkintona. Tutkinnon sisältö ja hyväksytyn suorituksen edellytykset määritellään Opetushallituksen määräyksessä 44/011/2006 vartijan ammattitutkinnon näyttötutkinnon perusteet. Tutkintotodistukseen vaaditaan hyväksytysti suoritettuna seuraavat tutkinnon osat: vartijan työn perusteet, vartijan peruskurssi, vartiointitoiminta turvallisuusalalla, pelastustoiminta, turvallisuustekniikka, uhkatilanteiden hallinta. Tutkintotodistukseen vaaditaan lisäksi vähintään kaksi seuraavista valinnaisista osista: vastaanottopalvelu, paikallisvartiointi, piirivartiointi ja hälytystehtävät, myymäläturvallisuus, järjestyksenvalvonta, kuljetusturvallisuus, henkilöturvallisuus, turvatarkastus, sammutusmies, yrittäjäyys. (Opetushallitus 2006, 6.)

Koska vartijan ammattitutkinto on näyttötutkintona suoritettava tutkinto, pyritään tutkinnon eri osa-alueiden arviointi suorittamaan työssä toimimalla. Ammattitaitoisuus pyritään osoittamaan jokapäiväisissä työtehtävissä. Vartijan ammattitutkinnon kohdalla jokapäiväisen työn seuraaminen ammattitaidon osoittamiseksi voi kuitenkin olla vaikeaa, joten näyttötutkinto suoritetaan usein käytännön toimintaa vastaavilla simuloituilla työsuorituksilla ja niiden yhteydessä tehtävillä tarkentavilla kysymyksillä tai haastatteluilla. (Opetushallitus 2006, 10.)

3.3.2 Näyttötutkinnot

Koulutuksen osista vartijan työn perusteiden ja vartijan peruskurssin sisältö on esitelty tässä opinnäytetyössä jo aikaisemmin. Vartiointitoiminta turvallisuusalalla on vartijan ammattitutkinnon osa, jonka näyttötutkinto mittaa tutkinnon suorittajan tietoja ja taitoja turvallisuusalan toimijana. Näyttötutkinnon hyväksyty suorittaminen edellyttää erilaisten rakenteellisten ja teknisten turvallisuusjärjestelmien käytön sekä sen, että ymmärtää henkilön suorittaman valvonnan osana kokonaisuutta. Tutkinnon suorittajan on lisäksi tiedettävä turvallisuusalan lain-

säädännön rajoitukset ja osattava toimia taktisesti oikein erilaisissa vartioimis-tehtävissä työnsä asiakaspalvelunäkökohta huomioiden. Myös jokapäiväiseen työhön liittyvien raporttien ja ilmoitusten teko kuuluu näyttötutkinnon osion suorittamiseen. Tärkeä osa tätä tutkintoa on myös vartioimistehtäviin liittyvän viranomaishallinnon ja näiden tehtävien tiedostaminen sekä yhteistyö viranomaisten kanssa. Vartioimisliiketoiminta osana yritysturvallisuutta sekä vakuutusyhtiöiden toiminta osana riskienhallintaa kuuluvat myös tähän tutkinnon osaan. (Opetushallitus 2006, 10.)

Pelastustoiminnan tutkinto-osio keskittyy nimensä mukaisesti pelastustietoon, kiinteistön rakenteellisen turvallisuuden osa-alueisiin ja kiinteistöön kohdistuvien paloturvallisuushäiriöiden tunnistamiseen ja riskien minimointiin. Tutkinnon suorittajan odotetaan tietävän, miten toimia oikein onnettomuustilanteissa ennaltaehkäisten lisävahinkoja. Myös yleisimpien sammutuskalusteiden oikeaoppisen käytön hallinta kuuluu tämän näyttötutkinnon suoritukseen. Näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa perehdytään erilaisten yleisimpien vaarallisten aineiden ominaisuuksiin ja niiden oikeaoppiseen säilyttämiseen. Tämän tutkinto-osion suorittajalla on SPR:n Ensiapu 2 –kurssin edellyttämät tiedot ja taidot onnettomuustilanteissa toimimiseen. (Opetushallitus 2006, 11.)

Turvallisuustekniikan näyttötutkinnon suorittajalta vaaditaan toimintaperiaatteen ymmärrys yleisimpiin turvallisuusalalla käytettäviin laitteistoihin, kuten rikosilmoitin-, kamera ja kulunvalvontajärjestelmiin. Näyttötutkinnon suorittajan on myös osattava käyttää järjestelmiä lyhyen opastuksen jälkeen. Rakenteellisen turvallisuuden osa-alueet ja erilaiset rakenteelliset suojaustavat kuuluvat myös oleellisesti näyttötutkinnon suorittamiseen. Tutkinnon suorittajan odotetaan ymmärtävän teknisten turvallisuusjärjestelmien roolin osana yritysturvallisuutta. (Opetushallitus 2006, 12.)

Uhkatilanteiden hallinnan näyttötutkinnon suorittavalta vaaditaan lainsäädäntötietoutta hätävarjelua, pakkotilaa, koti- ja julkisrauhaa, poistamisoikeutta, vartijan ja jokamiehen kiinniotto-oikeuksia ja muita vartijan vastuita ja velvollisuuksia koskien. Omaisuuteen kohdistuvien rikosten tunnusmerkkien tunteminen ja myös rikoslain säädökset henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista liittyvät

tähän tutkinnon osioon. Tutkinnon suorittajalta vaaditaan teorian tiedon yhdistämistä käytännön työtilanteisiin. Käytännön tilanteissa tulee myös osata voimankäyttövälineiden käyttö ja ymmärtää käytöstä syntyvät seuraukset ja niiden jälkihoito. Tutkinnossa perehdytään myös aggressiivisen, päihtyneen tai muuten häiriötä aiheuttavan henkilön kanssa asiointiin. Tutkinnon suorittajan on osattava myös työskennellä yhdessä muiden viranomaisten kanssa. (Opetushallitus 2006, 12–14.)

Näiden pakollisten tutkinnon osien lisäksi vartijan ammattitutkinnon hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan kaksi valinnaista tutkinnon osaa. Nämä valinnaiset osat syventävät pakollisissa osissa hankittuja tietoja ja taitoja vartiointitehtävän erityispiirteet huomioiden. Valinnaisten tutkinto-osien tutkintovaatimukset sisältävätkin paljon samoja asioita kuin pakolliset ammattitutkinnon osat. Näiden tutkinnon osien valintaan vaikuttavat koulutuksen järjestävä organisaatio tai kouluttajan tuntemat työelämän vaatimukset. Käytännössä vartijan ammattitutkintoa voi suorittaa jo työelämän palveluksessa oleva henkilö, jolloin valinnaiset tutkinnon osat kannattaa valita siten, että ne parhaiten palvelevat suorittajaa tämän työtehtävissä. Toisaalta koulutettavat voivat olla vasta alalle pyrkiviä, jolloin kouluttavalla organisaatiolla tulisi olla tietoa siitä, millaisiin työtehtäviin koulutettavia tarvitaan.

Vastaanottopalvelun näyttötutkinnossa suorittajalta vaaditaan paikallisvartiointikohteen kokonaisturvallisuuteen liittyviä tekijöitä. Yritysten turvallisuusriskien tunnistaminen ja riskeihin reagointi sekä ennen kaikkea niiden ennaltaehkäisy ovat tutkinnon suorittajalta vaadittavia taitoja. Salassapitosäännösten tuntemus ja erilaisten viestintävälineiden tietoturvallisuusriskien tiedostaminen kuuluvat myös näyttötutkinnon suoritukseen. Asiakaspalvelukäyttäytyminen ja yleinen kanssakäyminen yrityksen sidosryhmien kanssa ovat tässä näyttötutkinnossa erityisen suuressa osassa. Tässä osiossa arvostetaan myös tutkinnon suorittajan kielitaitoa. (Opetushallitus 2006, 16.)

Paikallisvartioinnin näyttötutkinnon suorittajalta vaaditaan paikalliskohteen tuntemusta. Avainturvallisuus, kulunvalvonta ja kohteen yleisimpien tietoteknisten laitteiden käyttö on olennainen osa tämän näyttötutkinnon suoritusta. Palvelukäyttäytyminen ja asiakaspalvelutilanteiden suoritus ovat myös tämän näyttötutkinnon keskeisiä osia. Uhka- ja riskitilanteissa toimiminen paikallisvartiointikohteen erityispiirteet tuntien korostuvat näyttötutkinnossa. (Opetushallitus 2006, 18.)

Piirivartiointi ja hälytystehtävät tutkinto-osio korostaa eri vartiointikohteissa ja hälytystehtävissä suoritettavia toimenpiteitä. Hälytystehtävien priorisointi ja reagointi yllättäviin tilanteisiin sekä paineen alla työskentely korostuvat tässä näyttötutkinnossa. Tutkinnon suorittajalta vaaditaan nopeaa päätöksentekoa ja loogisuutta. Tärkeää on myös eri vartiointikohteisiin ja kohteissa liikkuminen ja toimiminen sekä yhteistyö eri viranomaisten kanssa. (Opetushallitus 2006, 20.)

Myyvälaturvallisuuden näyttötutkinnossa tutkinnon suorittajalta vaaditaan kauppaliikkeiden ja -keskusten erityispiirteiden tuntemusta. Myyvälaturvallisuuden riskien havainnointi ja riskien minimointi sekä myymälähävikin syntytapojen tunteminen ovat olennainen osa tutkinnon suoritusta. Kiinniotto- ja poistamistilanteissa toimiminen, niihin liittyvän lainsäädännön tuntemus sekä asiakaspalvelu korostuvat tässä näyttötutkinnossa. Päihdyttävien ja huumaavien aineiden vaikutukset ihmisiin sekä tällaisten aineiden vaikutuksen alaisena olevien ihmisten kanssa toimiminen ja oman sekä muiden turvallisuuden varmistaminen näissä tilanteissa ovat myös arvioinnin kohteena tässä näyttötutkinnossa. Myös erilaisten myymälän koneiden toimintaperiaatteen tuntemus ja eri sidosryhmien kanssa toimiminen liittyvät tämän näyttötutkinnon suoritukseen. (Opetushallitus 2006, 22.)

Järjestyksenvalvonta on vartijan ammattitutkinnon valinnainen osa. Tämän osan hyväksytyt suorittaminen vaatii sisäasiainministeriön hyväksymän koulutuksen suorittamista voimankäyttövälaineistä ja niiden käytöstä sekä SPR:n ensiapu 1-tason edellyttämät taidot. Järjestyksenvalvonnan näyttötutkinnon suorittajalta vaaditaan tiedot laista järjestyksenvalvojista sekä järjestyslain antamat oikeudet ja velvollisuudet. Kokouksia ja suuria yleisötapauksia koskevan lainsäädännön

tuntemus ja järjestyksenvalvojan toiminta näissä tilaisuuksissa perustuslain, järjestyslain, yhdenvertaisuuslain, majoitus- ja ravitsemusliikkeitä koskevan lain sekä muiden yleisötapahtumia koskevien lakien puitteissa ovat olennainen osa tämän tutkinnon suorittamista. Järjestyksenvalvojan toiminta kiinniotto- ja poistamistilanteissa sekä säilöönottoon liittyvä lainsäädäntö on myös keskeisessä osassa tässä tutkinnossa. Alkoholi- ja huumelainsäädännön tuntemus järjestyksenvalvojan työn kannalta, huumausaineiden yleispiirteiden tuntemus sekä myös tupakkalain säädösten hallinta kuuluvat myös tähän tutkintoon. (Opetushallitus 2006, 24.)

Kuljetusturvallisuuden tutkinnossa suorittajalta vaaditaan kuljetusturvallisuuteen liittyvän toiminnan ja omaisuuden suojaamiseen liittyvän taktiikan hallinta. Arvokuljetuksiin liittyvien riskien tunnistaminen ja kuljetusten suunnittelu riskit minimoiden on keskeinen osa tämän tutkinnon suorittamista. Tutkinnon suorittajalta vaaditaan myös vähintään B-ajokortti ja ajoneuvon turvallista hallintaa. Teknisten apuvälineiden hallinta osana kuljetusturvallisuutta sekä arvokuljetuksen vastaanotto ja luovutus on myös arvioinnin kohteena näyttötutkintoa suoritettaessa. (Opetushallitus 2006, 27.)

Henkilöturvallisuuden näyttötutkinnon suorittajalta vaaditaan henkilösuojaustoimintaan liittyvän lainsäädännön, hätävarjelun, pakkotilan, kotirauhan ja henkilön koskemattomuuden suojaamistehtävissä toimimisen lailliset edellytykset. Myös henkilöturvallisuuden näyttötutkinnon suorittajalta vaaditaan vähintään B-ajokortti. Suorittajalta vaaditaan suojaustaktiikan, tekniikan ja välineiden käyttöä erilaisissa olosuhteissa. Aseeton suojaus ja voimankäyttövälineiden hallinta eri tilanteissa ovat myös osa tämän näyttötutkinnon suorittamista. Asiakaspalvelu ja asiakkaan toiveiden ja tarpeiden kunnioitus ovat ehdottomassa avainasemassa tässä tutkinnossa. (Opetushallitus 2006, 28–30.)

Turvatarkastuksen näyttötutkinnon suorittajalta vaaditaan turvatarkastuksessa käytettävien tekniikoiden hallinta. Turvatarkastusta säätelevän keskeisen lainsäädännön tuntemus ja toimivaltuuksiensa tuntemus sekä toimivaltaa rajoittavien säädösten tuntemus ovat keskeinen osa tätä näyttötutkintoa. Turvatarkastuspisteen perustaminen, kohteiden profilointi, tarkastettavien ja ympäristön ha-

vainnointi ovat tutkinnossa tarkkailtavia asioita. Toiminnan perustelu turvatar-
kastuksen kohteelle sekä toiminta erilaisista kulttuureista tulevien henkilöiden
kanssa sekä yleinen asiakaspalvelutoiminta ovat hallittavia asioita tämän tutkin-
non suorituksessa. Riskienhallinta, erilaisten vahingoittamiseen sopivien esinei-
den ja asioiden tunnistaminen sekä toiminta tällaisia esineitä kohdattaessa ovat
ehdottoman tärkeitä asioita tässä näyttötutkinnossa. (Opetushallitus 2006, 30–
32.)

Sammutusmiehen tutkinnossa suorittajalta vaaditaan erityisten fyysisten omi-
naisuuksien ylläpitoa sekä ymmärrystä fyysisten ominaisuuksien osuudessa
palonsammutustehtävissä. Sammutusmiehen tutkinnon suorittajan on selviydyt-
tävä savusukellusohjeen A:69 mukaisesta fyysisen kunnon testauksesta. Tä-
män tutkinnon suorittaja pystyy toimimaan savusukellus ja sammutustehtävissä
vapaaehtoisissa ja puolivakinaisissa palokunnissa. Tutkinnossa mitataan teknis-
ten laitteiden käytön hallintaa, toimintaa tulipalo-, tieliikenneonnettomuus- ja
muissa pelastustoiminnan tehtävissä. (Opetushallitus 2006, 32–33.)

Yrittäjyyden näyttötutkinnossa mitataan tutkinnon suorittajan valmiuksia toimia
yrittäjänä. Omien yrittäjävalmiuksien arviointi, yritystoiminnan käynnistämisen
edellytykset ja erilaisten toiminnassa tarvittavien lupien hankinta sekä yritystoi-
minnan apuna käytettävien asiantuntijapalveluiden hallinnointi ovat tämän näyt-
tötutkinnon keskeisiä kohtia. (Opetushallitus 2006, 34.)

Vartijan ammattitutkinnon kaikkien osa-alueiden arvioinnissa mitataan tutkinnon
suorittajan valmiuksia suoriutua jokapäiväisistä tehtävistä turvallisuusalalla. Kai-
kissa tutkinnon osissa keskeisenä on toimenpiteiden perusteen ilmoittaminen,
toimenpiteiden perusteena olevan lainsäädännön ja omien toimivaltuuksien tun-
teminen, yhteistyö niin muiden viranomaisten, kuin oman työyhteisön kesken
sekä ongelmatilanteisiin reagointi ja paineen alla työskentely. (Opetushallitus
2006.)

3.4 Muu koulutus

Turvallisuusvalvojan erikoisammattitutkinto on opetushallituksen alaiseen aikuiskoulutusjärjestelmään kuuluva tutkinto, jonka voi suorittaa ammattitaidon hankkimistavasta riippumatta. Tutkinto suoritetaan näyttötutkintoina. Pääsääntöisesti näyttötutkintoihin osallistuvat suorittavat samanaikaisesti tutkintoon valmistavaa koulutusta. Turvallisuusvalvojan erikoisammattitutkinto on pääsääntöisesti turvallisuusalalla jo työskenteleville suunnattu jatko-opintomahdollisuus. Turvallisuusalan erikoisammattitutkinnon suorittanut voi toimia vartioimisliikkeen vastaavana hoitajana. (Sisäasiainministeriön asetus vartioimisliikkeen vastaavan hoitajan ja vartijan koulutuksesta 1 §.)

Ammattiopistotasoinen turvallisuusalan perustutkinto on laajuudeltaan 120 opintopistettä ja kestoaltaan suoritusmuodosta riippuen 2-3 vuotta. (Opetushallitus 2010,10.) Turvallisuusalan perustutkinnon suorittaneella on laajat perustiedot ja valmiudet työskennellä, erikoistua ja jatkokouluttautua turvallisuusalan eri sektoreille. Tutkintonimike tässä koulutusmuodossa on turvallisuusvalvoja. (Opetushallitus 2010, 8-9.)

Laurea-ammattikorkeakoulu on tällä hetkellä ainoa oppilaitos, jossa on mahdollista suorittaa turvallisuusalan ammattikorkeakoulututkinto. Tutkintonimikkeenä on tradenomi. Tutkinnon laajuus on 210 opintopistettä. Turvallisuusalan tradenomi on turvallisuuden asiantuntija, jonka osaamisaluetta ovat muun muassa riskienhallinta, turvallisuusjohtaminen, henkilö- ja tietoturvallisuus sekä toiminnan, toimitilojen ja ympäristön turvallisuus (Laurea-Ammattikorkeakoulu, 2012, hakupäivä 13.10.2015).

4 VARTIJAN TYÖTEHTÄVÄT

Suppeimmillaan vartijan työtehtävät määritellään nykyisessä laissa yksityisistä turvallisuuspalveluista 282/2002. Tätä opinnäytetyötä tehdessä voimassa oleva vanha laki on päätetty korvata uudella lailla ja vanha laki kumotaan. Uusi laki yksityisistä turvallisuuspalveluista tulee voimaan vuoden 2017 alussa. Uuden lain myötä nykyinen vartioimisliikelupa poistetaan ja tilalle tulee uusi turvallisuusalan elinkeinolupa. Tämän elinkeinoluvan alaiseksi siirtyy hallituksen esityksen mukaan myös suurin osa järjestyksenvälvontatoiminnasta. (HE 22/2014 vp, 1.)

4.1 Nykytila ja hallituksen esityksen muutokset

Laissa yksityisistä turvallisuuspalveluista määritellään lain keskeiset termit seuraavasti: Vartija on henkilö, joka vartioimisliikkeen palveluksessa suorittaa vartioimistehtäviä. Vartioimistehtävä voi olla omaisuuden vartioimista, henkilön koskemattomuuden suojaamista sekä vartioimiskohteeseen ja toimeksiantajaan kohdistuvien rikoksien paljastamista ja näiden tehtävien valvomista. Vartiointiliike voi olla luonnollinen, tai oikeushenkilö joka harjoittaa vartioimisliiketoimintaa.

Vartioimisliiketoiminta on ansaitsemistarkoituksessa suoritettavaa, toimeksiantosopimukseen perustuvaa vartiointitehtävien suorittamista. (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 1:2 §.) Hallituksen esityksessä uudeksi laiksi nämä määritelmät ja edellytykset pysyvät pääosin samoina. Uuden lain 4 § muuttaa vartioimistehtävän määritelmää siten, että vartijan työtehtävä on suorittaa vartioimistehtäviä vartioimisalueella. Vartioimiskohteen nimenomaisesta määritelmästä siis luovutaan. Hallituksen esityksessä korostetaan, että sekä ansaitsemistarkoituksen että toiminnan perustumisen toimeksiantosopimukseen on täytyttävä, jotta kyseessä on turvallisuusalan elinkeinoluvan vaativa toiminta. (HE 22/2014 vp, 66.)

Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 282/2002 määrää myös, että vartijan on vartioimistehtävää suorittaessaan käytettävä vartijan asua. Tehtävän sitä edellyttäessä voidaan tästä kuitenkin poiketa siten, että esimerkiksi myymälätarkkailu- ja muissa vastaavissa rikosten paljastamiseen liittyvissä tehtävissä tai henki- vartijan tai arvokuljettajan tehtävissä voidaan käyttää muuta kuin vartijan asua. Laki myös määrittää, että vartijan asua saa käyttää ainoastaan vartija vartioimistehtävissä. (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 2:32 §.)

Hallituksen esitys vuodelta 2001 määrittää, milloin tehtävää on pidettävä vartioimistehtävänä. Esimerkiksi siivous- ja kiinteistönhuoltotehtäviin saattaa kuulua tehtäviä, joissa yhtenä elementtinä on turvallisuuden ylläpitäminen. Toisaalta myös vartijan toimenkuva saattaa sisältää tehtäviä, jotka ovat muita kuin varsinaisia vartioimistehtäviä. Toimeksiannossa määritellyt erityiset turvallisuustoimenpiteet ovat tässä määrittelyssä ratkaisevia ja osoittavat, onko tehtävää pidettävä vartioimistehtävänä, jonka suorittajalta vaaditaan vartijan pätevyyttä. Hallituksen esityksen mukaan ratkaisevaa ei olisi se, kuinka suuri osa työstä olisi näitä nimenomaisia turvallisuustoimenpiteitä. (HE 69/2001 vp, 42.)

Hallituksen esitys nykyiseksi laiksi yksityisistä turvallisuuspalveluista rajaa vartijan asun käytön ainoastaan vartioimistehtävien suorittamiseen. Tämä rajaus on nähtävillä Lain yksityisistä turvallisuuspalveluista 32 §:n kolmannessa momentissa. Hallituksen esityksen perusteluissa tätä säännöstä selvennetään siten, että käytännön syistä vartioimistehtäviksi katsottaisiin siirtymiset vartiointialueelta tai -kohteelta toiselle, sekä matka vartijan kotoa vartioimisliikkeeseen tai vartioimiskohteeseen. Hallituksen esitys uudeksi laiksi ei muuta tämän momentin sisältöä, mutta perusteluissa kuitenkin laajennetaan vartijan asun käyttöoikeutta siten, että vartija voi käyttää vartijan asua myös silloin kun hän työvuoronsa aikana suorittaa muita kuin vartioimistehtävinä pidettäviä sovittuja palvelutehtäviä. (HE 22/2014 vp, 47.) Tämä uuden lain tuoma laajennus vartijan asun käyttöoikeuteen onkin yksi tämän opinnäytetyön tutkimuksen kohteista. Tarkoituksena on selvittää, kuinka suuri osa vartijan työstä jo nykytilanteessa koostuu näistä muista kuin vartioimistehtävinä pidettävistä sovituista palvelutehtävistä.

Uuteen lakiin yksityisistä turvallisuuspalveluista liittyy myös monia muita lakimuutoksia. Yksi näistä on tuomassa mahdollisuuden vartijoiden käyttämiseen poliisin säilyttämien henkilöiden valvonnassa yhdessä virkasuhteisten vartijoiden kanssa. (HE 22/2014 vp, 18). Tätä uudistusta monet lausunnon antaneet tahot pitivät ongelmallisena erityisesti siksi, että tätä tehtävää on pidettävä perustuslain mukaisena julkisena hallintotehtävänä, jonka luovuttaminen yksityiselle ei pitäisi hyväksyä. Lausuntojen jälkeen hallituksen esitykseen tehtiin muutoksia, joilla halutaan korostaa yksityisen vartijan käyttämismahdollisuuden tilapäisyyttä. Lausunnoissa myös edellytettiin, että vartijan toimiessa säilytystilojen valvonnassa ilman virkasuhteisen henkilöstön läsnäoloa, tulee näiden tilojen olla myös poliisilaitoksen etävalvonnan kohteena. (HE 22/2014 vp, 113.)

Vartijan uuteen työtehtävään liittyy poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain ensimmäisen luvun 6 §:n 3 momenttiin ehdotettu muutos: vartijan tehtävään voidaan määrätä henkilö, jonka hyväksyminen vartijaksi on voimassa, joka on suorittanut hyväksytysti tehtävän edellyttämän koulutuksen, eli uuden säilytystilojen erityiskoulutusosion, jolla on voimassaoleva turvallisuusselvitys tai turvallisuusselvitystodistus ja jota muutoinkin voidaan pitää tehtävään sopivana. (HE 22/2014 vp, 22.)

4.2 Vartiointialan työehtosopimus

Vartiointialan työehtosopimus on Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:n ja Palvelualojen työnantajat PALTA ry:n edustajien allekirjoittama työehtosopimus, jonka soveltamisala on vartiointiliikkeiden palveluksessa olevien työntekijöiden työsuhteet. (Vartiointialan työehtosopimus 2 §). Tämänhetkisen työehtosopimuksen voimassaoloaika päättyy 31.3.2016. Tämä työehtosopimus määrittää tarkemmin vartiointialan työtehtävien sisältöä lähinnä sijoittamalla tietyt työtehtävät tiettyyn palkkaluokkaan. Työehtosopimuksessa määritellyjä vaativuustasoja on määritely viisi ja vartiointitehtävissä työskentelevän henkilön palkkaus määräytyy näiden vaativuustasojen perusteella. Työehtosopimuksen vaativuustasoilla määritellyjä työtehtäviä voidaan pitää vartijan työtehtävinä. (Vartiointialan työehtosopimus, 24 §.)

Vartiointialan työehtosopimuksessa määritelty tehtäväkohtainen palkka on jaettu viidelle tasolle. Työehtosopimuksen 23 § pykälä määrittää, että tehtäväkohtainen palkka määräytyy pääasiallisen työn sekä vartiointitehtävän ohella suoritettavien palvelutehtävien mukaisesti. Työstä maksetaan sen palkkaluokan palkkaa, johon yli puolet työtehtävistä sijoittuu. (Vartiointialan työehtosopimus, 24 §.)

Ensimmäisen tason palkkaa voidaan maksaa harjoittelijalle, jolla ei ole aikaisempaa alan työkokemusta. Tämän palkkaluokan palkkaa voidaan maksaa enintään neljän kuukauden ajan. Aikaisempaa alan työkokemusta omaavalle työntekijälle voidaan maksaa harjaantumisajan palkkaa vähintään 90 % asianomaisesta tehtäväkohtaisesta palkasta, kuitenkin vähintään vaativuustaso 2:n mukaista tehtäväkohtaista palkkaa vartijalle, jolla on väliaikainen vartijakortti, tai enintään 4 kuukauden harjaantumisajalta työsuhteen alusta. (Vartiointialan työehtosopimus, 24 §.)

Toisen tason perustehtävinä ovat tarkastaminen, kulunvalvonta, aluevalvonta, sulkeminen, avaaminen, lukitseminen, sammuttaminen, päällekytkeminen, alkusammutusvälineiden käyttö, lukeminen, kirjaaminen, luovuttaminen, vastaanottaminen ja opastaminen. Näiden perustehtävien lisäksi toiseen palkkaluokkaan kuuluvia työtehtäviä ovat palo- ja tulityövartiointi, henkilötarkastus, henkilöliikenteen valvonta, myymälä- ja paikallisvartiointi, myymälätarkkailija, piirivartiointi jossa hälytystehtäviä sekä valvomotehtävä. (Vartiointialan työehtosopimus, 24 §.)

Kolmannelle tasolle kuuluvat perustehtäviä vaativimmat tehtävät, jotka vaativat esimerkiksi erityistä koulutusta, erityislainsäädännön tuntemusta tai korostunutta kielitaitoa/asiakaspalvelua esimerkiksi vastaanottotehtävissä. Tämän luokan palkkaa maksetaan myös valvonta- tai vartiointitehtävästä erityiskohteessa kuten suurlähetystössä, ydinvoimalassa, metrossa, Helsinki-Vantaan lentoasemalla tai vastaavassa perustehtävää vaativammassa valvonta- tai vartiointitehtävissä. Turvatarkastustehtävä, sammutustehtävä, järjestyksenvalvonta tai järjestyksenpidon luonteinen vartiointitehtävä sekä vartiointitehtävä, jossa arvokulje-

tustehtäviä ovat myös 3. tason palkkaan oikeuttavia tehtäviä. (Vartiointialan työehtosopimus, 24 §.)

Neljännelle tasolle kuuluvat erityisen vaativat tehtävät, jotka vaativat erityistä taitoa, kokemusta tai koulutusta ja jotka vaativat perustehtävää pidemmän harjaantumisaajan. Tämän tason palkkaa maksetaan myös järjestyksenvalvonnasta erityiskohteessa kuten järjestyslain mukaiset järjestyksenvalvojat Helsinki-Vantaan lentoasemalla, Helsingin kaukoliikennerautatieasemilla tai julkisissa kulkuneuvoissa. Hälytystehtävä, hälytyskeskus- ja palvelukeskustehtävä, rahankäsittelytehtävä, kohde-esimiehenä/kohdevastaavana toiminen sekä turvatarkastus lentoasemilla ovat myös 4. tason palkkaan oikeuttavia tehtäviä. 4A palkkaluokkaan kuuluvia tehtäviä ovat arvokuljetus, henkilösuojaus sekä savu- ja kemikaalisukellustehtävät. Viidenteen palkkaluokkaan kuuluu vuoro-esimiehenä toimiminen. (Vartiointialan työehtosopimus, 24 §.)

5 OIKEUDET JA TOIMIVALTA

Yhtenä keskeisenä uudistustavoitteena hallituksen esityksessä uudeksi laiksi yksityisistä turvallisuuspalveluista on vartijan oikeuksien ja toimivallan perusteiden kokoaminen selkeäksi kokonaisuudeksi. Siinä, missä nykytilanteessa vartijan työtä säätelevät normit löytyvät laista yksityisistä turvallisuuspalveluista, rikoslaista ja pakkokeinolaista, uuden lainsäädännön myötä tärkeimmät normit on tarkoitus kerätä yhden lain alle. (HE 22/2014 vp, 13.)

5.1 Nykytila

Nykyisen lain yksityisistä turvallisuuspalveluista 28 § säätee vartijan oikeuksista ja toimivaltuuksista. Tämän pykälän mukaan vartijalla on oikeus poistaa henkilö vartioimisalueelta, jos tämä ei noudata alueen omistajan tai haltijan tai tämän edustajan antamaa poistumiskehoitusta, tai on ilmeistä, ettei henkilöllä ole oikeutta oleskella alueella ja vartija on kehottanut tätä poistumaan. Vartijalla on myös oikeus ottaa kiinni rikoksenteijä tietyin edellytyksin. Tämä oikeus nojautuu pakkokeinolain toisen luvun 2 §:ssä säädettyyn yleiseen kiinniotto-oikeuteen. Vartijalla, kuten jokaisella on oikeus ottaa kiinni verekseltään tai pakenemasta tavattu rikoksesta epäilty, jos rikoksesta voidaan tuomita vankeuteen tai rikos on lievä pahoinpitely, näpistys, lievä kavallus, lievä luvaton käyttö lievä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus, lievä vahingonteko tai lievä petos. Tämän pykälän nojalla voidaan kiinniottaa myös se, joka viranomaisen etsintäkuulutuksen mukaan on pidätettävä tai vangittava. Kiinniotettu on välittömästi luovutettava poliisille.

Jokamiehen kiinniotto-oikeuteen nojaavan kiinnioton suorittamisen jälkeen vartijalla on oikeus suorittaa kiinniotetulle niin sanottu turvallisuustarkastus varmistukseksi, ettei kiinniotetulla ole hallussaan muiden tai itsensä vahingoittamiseen soveltuvia esineitä tai aineita. Vartijalla on myös oikeus ottaa pois tällaiset esineet ja aineet. Nämä on luovutettava viipymättä poliisille. Kiinnioton ja turvallisuustarkastuksen suorittamiseksi vartijalla on oikeus käyttää sellaisia tarpeelli-

sia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina, kun otetaan huomioon tilanne kokonaisuutena. (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 2:28 §.)

Vartija tai väliaikainen vartija ei saa kantaa mukanaan voimankäyttövälineitä tarpeettomasti. Ampuma-asetta, kaasusumutinta ja teleskooppipatukkaa saa kantaa ainoastaan vartija, joka on saanut erityisen voimankäyttökoulutuksen. Ampuma-asetta saa kantaa ainoastaan arvokuljetus- tai henkivartijatehtävässä sekä yleisen edun kannalta merkittävän vartioimiskohteen valvonnassa, jos tehtävän suorittaminen sitä välttämättä edellyttää. Kuitenkaan väliaikainen vartija ei saa ampuma-asetta kantaa. Kaasusumuttimen ja ampuma-aseen kantamisesta päätetään toimeksiannoittain ja päätöksen näiden kantamisesta tekee vartiointiliikkeen vastaava hoitaja. Voimankäyttövälineiden kantamisen ehtona on myös se, että vartija tai väliaikainen vartija on suorittanut voimankäyttövälineiden kertauskoulutuksen. Tätä koulutusta ei kuitenkaan tarvitse olla suoritettuna sinä vuonna, jolloin vartijan tai väliaikaisen vartijan koulutus on suoritettu.

Vartiointiliikkeen, jonka palveluksessa työntekijät kantavat voimankäyttövälineitä, on järjestettävä vähintään kerran vuodessa koulutustilaisuus, tai muuten valvottava, että työntekijät suorittavat koulutuksen. Ampuma-aseen kantamisen edellytyksenä on lisäksi vuosittainen osoitus aseiden käsittelytaidoista ja ampuma-taidosta (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 2:29 §.) Edellä mainittujen vartijan oikeuksien mukaan vartijat joutuvat usein työssään turvautumaan myös muihin kaikille tarkoitettuihin oikeuttamisperusteisiin, yleisimpinä näistä rikoslain mukainen hätävarjelu ja pakkokeinolaissa määritelty itseapu (HE 22/2014 vp, 6.)

Rikoslain määrittelemänä hätävarjelu tarkoittaa aloitetun tai välittömästi uhkaavan oikeudettoman hyökkäyksen torjumiseksi tarpeellista puolustustekoa. Tällainen teko on hätävarjeluna sallittu, jollei teko ilmeisesti ylitä sitä, mitä voidaan pitää puolustettavana, arvioiden hyökkäyksen laatu ja voimakkuus sekä puolustautujan ja hyökkääjän ominaisuudet ja muut olosuhteet. Hätävarjelu rajojen ylittämisestä, eli hätävarjeluun liioittelustakin tekijä voidaan jättää tuomitsematta, mikäli olosuhteet olivat sellaiset, ettei tekijältä kohtuudella voitu odottaa muun-

laista toimintaa tilanne kokonaisuutena huomioiden. (Rikoslaki 19.12.1889/39, 4:4 §.)

Rikoksen kautta tai muutoin menetetyn omaisuuden hankkimiseksi takaisin on lähtökohtaisesti turvauduttava viranomaisen apuun. Itseapuna tällainen toiminta on kuitenkin sallittua, jos omaisuus on menetetty rikoksen kautta ja toimiin omaisuuden takaisinsaamiseksi on ryhdytty välittömästi rikoksen tapahduttua tai omaisuus otetaan takaisin siltä, joka sitä oikeudetta pitää hallussaan, eikä saatavilla ollut riittävää ja oikea-aikaista viranomaisapua. (Pakkokeinolaki 22.7.2011/806, 1:1 §.)

5.2 Uusi laki

Hallituksen esityksessä uudeksi laiksi yksityisistä turvallisuuspalveluista ehdotetaan säädettäväksi vartijan poistamisoikeudesta, kiinniotto-oikeudesta ja voima-keinojen käytöstä 2. luvun 15–17 §:ssä. Varsinaisiin oikeuksiin esitys ei ole tuomassa suuria muutoksia, mutta toimintatapojen tarkennuksia ja selkiyttämistä kylläkin.

Erityisen ongelmallisena nykytilanteessa pidetty vartijan poistamisoikeus uudistuu esityksen myötä. Tähän asti poistamisoikeus on ilmeisen oikeudetonta oleskelua lukuun ottamatta sidottu vartioimisalueen omistajan tai haltijan tai tämän edustajan tahdonilmaisuun. Rikoslain uudistusten myötä poistamisoikeuden liittäminen tähän pyyntöön on käynyt tarpeettomaksi. (HE 22/2014, 11.) Uudessa laissa vartijalla onkin oikeus estää henkilön pääsy vartioimisalueelle tai poistaa hänet sieltä, jos henkilön voidaan uhkaustensa tai muun käyttäytymisen perusteella epäillä syyllistyvän vartioimisalueella olevaan omaisuuteen tai toimeksiantajan tai tämän palveluksessa olevan henkilön henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvaan rikokseen tai on ilmeistä, ettei henkilöllä ole oikeutta oleskella vartioimisalueella. (HE 22/2014 vp, 38.)

Uuden lain nojalla poistamisperusteiden täytyessä vartijalla on myös oikeus estää henkilön pääsy alueelle. Tällöin vartijan ei enää tarvitse odottaa henkilön saapumista alueelle, jotta voi aloittaa toimenpiteet poistamiseksi. Kuitenkaan vartija ei voi poistua vartioimisalueelta estääkseen pääsyä. Poistamisoikeus ja pääsyn estämisoikeus eivät kuitenkaan koske järjestyslain 2 §:n ensimmäisessä kohdassa tarkoitettua yleistä paikkaa. Vaikka tällainen alue voi olla vartioimisalueena, katsottaisiin sieltä poistaminen tai pääsyn estäminen yleisen järjestyksen valvonnan ja ylläpidon luonteiseksi tehtäväksi. (HE 22/2014 vp, 39.)

Vartijan kiinniotto-oikeuteen ja oikeuteen turvallisuustarkastukseen ei sinällään ole tulossa muutoksia. Uuden lainsäädännön myötä kiinniotettua ei enää kuitenkaan välttämättä olisi luovutettava poliisille, vaan kiinniotettu voitaisiin poliisin ja kiinniotetun suostumuksella vapauttaa viipymättä, jos rikoksesta voi seurata vain sakkoa ja kiinniotetun henkilöllisyys on selvillä. Henkilöllisyyden selvittämiseksi vartijan on välitettävä poliisille kiinniotetun henkilötiedot ja sekä tieto siitä, mihin dokumentteihin nämä tiedot perustuvat. Tällöin poliisi voi ennen vapautusluvan antamista tehdä arvion siitä, kuinka luotettavina tietoja pidetään. Näin poliisi voi myös varmentua siitä, että henkilöön voidaan myöhemmin ottaa yhteyttä rangaistusvaatimuksen tiedoksiantamiseksi. Tällä uudistuksella pyritään parantamaan kiinniotetun oikeusturvaa. Nykytilanteessa pitkäaikainen kiinniotto ja viranomaisavun odottaminen aiheuttavat kiinniotetulle vapauden menetyksen pidemmäksi ajaksi kuin kohtuudella voi odottaa. Samaan aikaan myös vartija on estynyt suorittamasta työhön kuuluvia vartioimistehtäviä. Poliisin kannalta vaatimus paikalletulosta kaikissa kiinniottotilanteissa sitoo resursseja. (HE 22/2014 vp, 41.)

Uusi laki on vähentämässä vartijan velvollisuutta tapahtumailmoituksen laadinnasta. Nykyisen lain mukaan vartijan on toimenpiteiden kohteena olevan henkilön oikeusturvan vuoksi sekä toimeksiantajan tiedonsaantioikeuden vuoksi laadittava vartioimistehtävässä havaituista toimenpiteisiin johtaneista tapahtumista selitys kirjallisesti. Tapahtumailmoituksessa tulee ilmetä vartijan tapahtumasta tekemät havainnot ja toimenpiteet. Myös toimenpiteiden kohteena olevien nimet, henkilötunnukset ja osoitetiedot voidaan kirjata tapahtumailmoitukseen. (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 2:17 §.) Uuden lain mukaan tapahtu-

mailmoitus olisi laadittava vain kiinniottamiseen tai voimakeinojen käyttöön johdaneista tilanteista. Myös tapahtumailmoituksen säilyttämisvelvollisuus laskee nykyisestä viidestä vuodesta kahteen vuoteen. (HE 22/2014, 34, 8 §.) Tapahtumailmoitusten säilyttämisvelvollisuus on vartioimisliikkeellä, tulevan lain myötä turvallisuusalan elinkeinoluvan harjoittajalla.

Uusi laki yksityisistä turvallisuuspalveluista kaventaa myös vartijan velvollisuutta esittää vartijakorttinsa. Nykyisen lain mukaan vartijakortti on esitettävä pyydetäessä (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 2:34 §.) Uuden lain mukaan kortti on esitettävä pyydetäessä vartijan toimenpiteen kohteelle, toimeksiantajan edustajalle, vartijan omalle työnantajalle ja valvontaviranomaisen edustalle. (HE 22/2014 vp, 38.)

6 KYSELYTUTKIMUKSET

Tässä opinnäytetyössä turvallisuusalan koulutuksen sisällön kehittämisen ja vartijoiden työtehtävien selvittämiseksi toteutettiin empiirinen, eli havainnoiva tutkimus. Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena, eli tilastollisena tutkimuksena. Tilastollisen tutkimuksen avulla selvitetään lukumääriin ja prosenttiosuuksiin liittyviä kysymyksiä. Aineiston keräämisessä käytetään standardoituja tutkimuslomakkeita valmiine vastausvaihtoehtoineen (Heikkilä 2008, 16).

6.1 Tutkimuksen taustaa

Tutkimukselle valittiin kaksi kohderyhmää: työnantajakyselyyn yksityisen turvallisuusalan työnantajaryitykset ja työntekijäkyselyyn palvelualojen ammattiliiton jäsenrekisteriin merkityt työntekijät. Itse kerättävään aineistoon tiedonkeruun menetelmäksi valittiin www-kysely tutkimuksen tehokkuuden ja taloudellisuuden saavuttamiseksi. Tällä tavoin toteutettavassa kyselyssä perusjoukoksi rajattiin työnantajaryitykset, joille oli saatavissa sähköpostiosoite joko vapaasti internetistä tai palvelualojen työnantajaliitto PALTA ry:n kautta. Työntekijäkyselyn perusjoukoksi rajattiin ne palvelualojen ammattiliitto Pam ry:n jäsenet, joilla ei ollut suoramarkkinoinnin kieltävää ehtoa jäsentiedoissaan.

Välittämällä kysely sähköpostitse vastaajille välttyttiin siltä, että estetään perusjoukkoon kuulumattomien vastaaminen kyselyyn. Näin on kuitenkin mahdotonta estää saman henkilön vastaaminen useampaan kertaan. Tällaista suunnitelmallista kyselytutkimusta nimitetään survey-tutkimukseksi. Tämä tutkimustapa on tehokas silloin, kun tutkittavia on paljon (Heikkilä 2008, 19.)

Turvallisuusalan koulutuksen kehittämiseksi ja vartijoiden työtehtävien selvittämiseksi laadittiin kysymyslista. Tämä kysymyslista hyväksyttiin toimeksiantajalla. Valmiista kysymyksistä laadittiin kyselylomake, joka testattiin opinnäytetyötä ohjaavalla opettajalla sekä tilastollisen tutkimuksen opettajalla että koevastaajilla. Työntekijöille suunnattu kysely toteutettiin laatimalla saatekirje (liite

1) jonka ohessa oli linkki varsinaiseen kyselylomakkeeseen (liite 2). Kyselylomake laadittiin Webropol-kyselyohjelmistolla, jonka avulla tulokset myös analysoitiin. Saatekirje ja kyselylinkki lähetettiin Pam ry:n kautta turvallisuusalan jäsenrekisteritietojen mukaisesti sähköpostiosoitteisiin jäsenille, jotka eivät olleet kieltäneet suoramarkkinointia. Näitä jäseniä Pam ry:n rekisterissä oli yli 3000. Kysely avattiin 24.11.2015 ja vastausaikaa kyselyyn varattiin 6.12.2015 saakka.

Työnantajille suunnattu kysely toteutettiin yhteistyössä PALTA Ry:n kanssa. Myös työnantajille suunnattu tilastollinen kysely toteutettiin laatimalla saatekirje (liite 3) ja siihen liitetty vastauslinkki kyselylomakkeeseen (liite 4). Tämäkin lomake laadittiin Webropol-kyselyohjelmistolla. Saatekirje ja vastauslinkki välitettiin PALTA Ry:n kautta 25 jäsenyritykselle. Lisäksi saatekirje ja kyselylinkki lähetettiin vartioimisliikkeille, joiden vartioimisliikelupa oli voimassa 16.9.2015 ja joille löytyi internetistä sähköpostiyhteystieto. Näitä yrityksiä oli kaikkiaan 156 kappaletta. Virheilmoituksia toimittamisesta sähköpostitse palautui 13 kappaletta. Poliisihallituksen listauksen mukaan 16.9.2015 maassa oli voimassa 242 vartioimisliikelupaa. Kysely avattiin 18.11.2015 ja vastausaikaa kyselyyn varattiin 29.11.2015 saakka.

6.2 Tutkimuksen onnistumisen arviointia

Tutkimuksen validiteetti, eli pätevyys tarkoittaa sitä, että tutkimus selvittää sen, mitä oli tarkoituskin. Validius on varmistettava etukäteen huolellisella suunnittelulla ja harkitulla tiedonkeruulla. Kysymyslomakkeen kysymykset ja vastauslomakkeen toimivuus tarkistettiin useilla tahoilla ennen kyselyn julkistamista. Tutkimuksen validiteetin ja reliabiliteettiin vaikuttaa olennaisesti korkea vastausprosentti (Heikkilä 2008, 30). Kyselytutkimuksen kato, eli lomakkeen palauttamatta jättäneiden määrä ennakoitiin suureksi, joten perusjoukkoa ei haluttu rajata liikaa.

Tutkimuksen avoimuuden varmistamiseksi tutkittavalle tulee selvittää tutkimuksen tarkoitus, toteuttaja ja tutkimustulosten käyttötapa. Tietosuojaan toteuttamiseksi on huolehdittava siitä, ettei vastaajien yksityisyyttä vaaranneta. Tuloksia

Julkaistaessa lähtökohtana on pidettävä sitä periaatetta, että tilastoyksikköä koskevia tietoja ei luovuteta tiedon käyttäjälle tunnistettavassa muodossa. (Heikkilä 2008, 31.) Tämän toteutumiseksi kyselylomakkeille laadittiin saatekirjeet (liitteet 1 ja 3), joissa kerrottiin kyselyn toimeksiantaja, toteuttamistapa ja tulosten käsittelytapa.

Tutkimustulosten hyödyllisyys ja käyttökelpoisuus ovat tutkimuksen toimeksiantajalle tärkeitä. Kysymysten tarpeellisuus ja vastausten informaatioarvo tulee punnita tarkkaan. Tutkimusmenetelmä vaikuttaa myös tähän. (Heikkilä 2008, 32.) Tutkimusmenetelmä, tutkimuksen lopullinen aikataulu ja kysymykset sovittiin yhteistyössä toimeksiantajan kanssa.

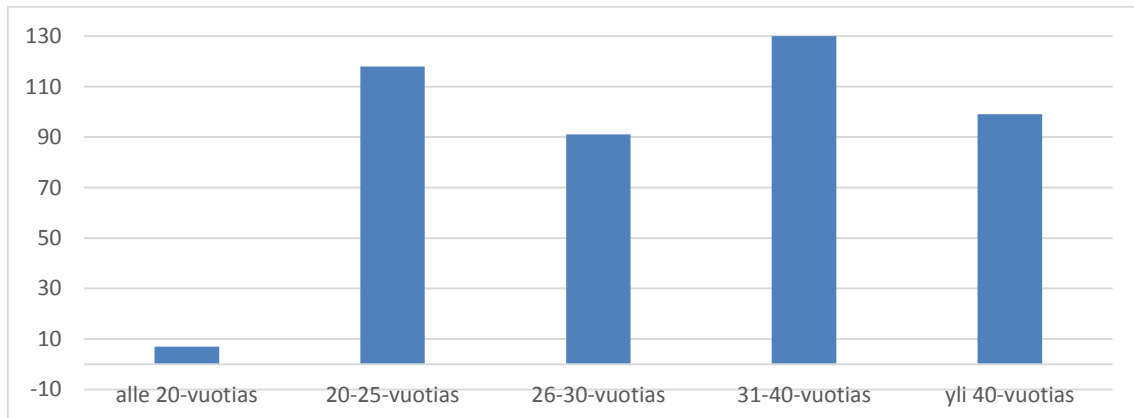
7 KYSELYTUTKIMUSTEN TULOKSET

Työntekijöille välitettyyn kyselylinkkiin vastasi määräajassa 445 palvelualojen ammattiliitto Pam ry:n jäsentä. Vastauslinkki lähetettiin noin 3000 työntekijälle, joten vastausprosentti on noin 15 %. Palvelualojen ammattiliiton toimitsija Markku Saikkosen mukaan yleisesti Palvelualojen ammattiliiton teettämien kyselyiden vastausprosentti on noin 10 %. Kyselyyn vastanneiden taustatietokysymyksistä kävi ilmi, että vastaajia oli laajasti eri ikäluokista, erilaisilla turvallisuusalan koulutuksilla ja työkokemuksella, joten näistä taustatekijöistä johtuen kyselyn luotettavuutta ja yleistettävyyttä voidaan pitää hyvänä.

Työnantajille lähetettyyn kyselyyn vastasi määräajassa 23 työnantajayritystä. Kyselylinkki lähetettiin 156 yritykselle ja virheilmoituksia palautui 13, joten kysely toimitettiin perille 143 yritykselle. Täten vastausprosentiksi työnantajakyselyyn tuli 16,08 %. Vartioimisliikelupia samaan aikaan maassa oli voimassa 242 kappaletta, joten kaikista vartioimisliikelupien haltijoista kyselyyn vastasi 9,5 % yrityksistä.

7.1 Työntekijäkyselyyn vastaajien taustatiedot

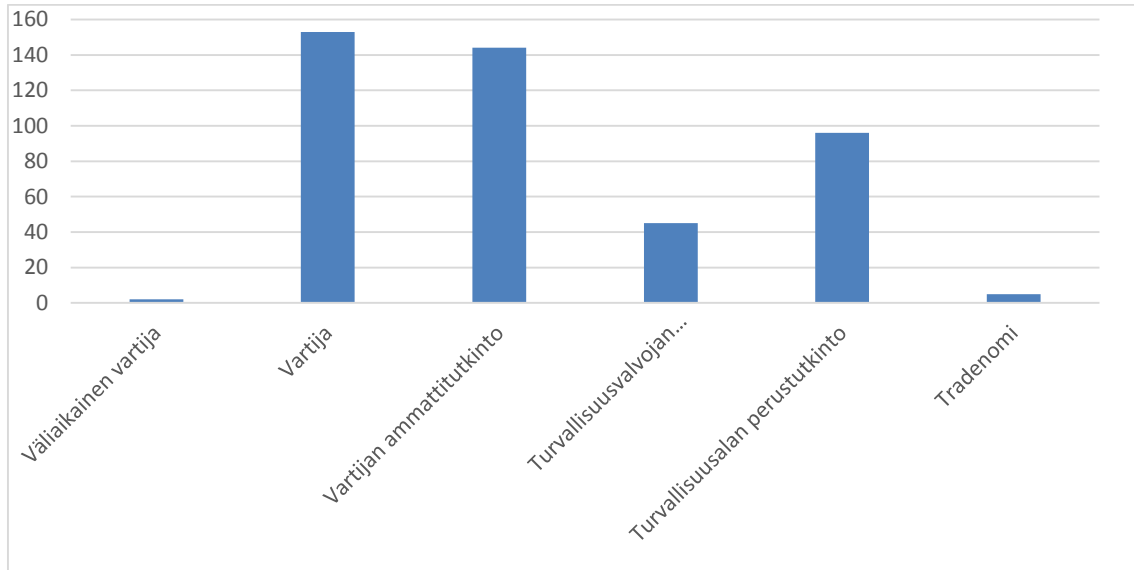
Työntekijäkyselyyn vastanneiden ikäjakauma on laaja. Kyselylomakkeen taustatietokartoituksessa ensimmäisenä kysymyksenä tiedusteltiin vastaajien ikää.

KUVIO 4. Vastaajien ikäjakauma (n=455)

31–40 –vuotiaiden osuus vastaajista on suurin, heitä on 29 %. Toiseksi eniten vastaajia oli 20–25 –vuotiaissa, 27 %. Yli 40-vuotiaita oli 22 % ja 26–30 –vuotiaita 20 %. Alle 20-vuotiaita vastaajista oli 2 %.

Yleisin turvallisuusalan koulutus vastaajien keskuudessa oli vartijan koulutus, joka oli 34 prosentilla vastaajista. Vartijan ammattitutkinnon suorittaneita oli 32 %. Turvallisuusalan työkokemusta alle vuosi oli 5 % vastaajista, 1-2 vuotta 12 %, 2-5 vuotta 30 %, 6-10 vuotta 24 % ja yli kymmenen vuotta turvallisuusalan työkokemusta 29 % vastaajista. Hieman yli puolet vastaajista oli hankkinut koulutuksensa ennen työskentelyn aloittamista, mutta lähes 48 % vastaajista oli kouluttautunut töiden ohessa. Turvallisuusalan perustutkinnon suorittaneista enemmistö, 66 % oli hankkinut koulutuksensa kokonaan ennen työskentelyn aloittamista, mutta turvallisuusvalvojan erikoisammattitutkinnon suorittaneista 89 % oli hankkinut koulutuksensa työn ohessa. Erikoisammattitutkinnon suorittaneista 62 % oli myös työskennellyt turvallisuusalalla yli 10 vuotta. Tämä tilasto tukee hyvin tämän opinnäytetyön luvussa 3.4 esiteltyjä koulutustietoja.

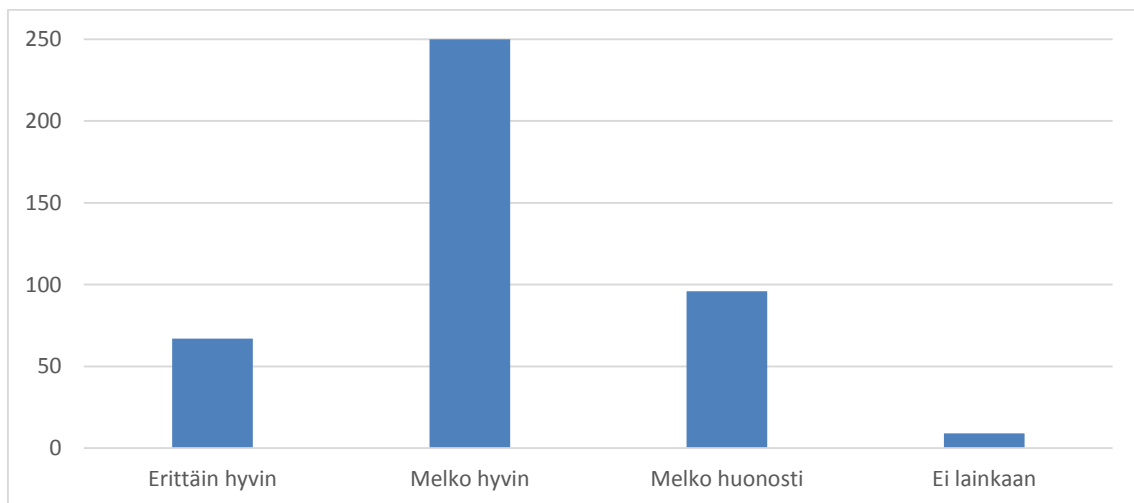
KUVIO 5. Turvallisuusalan koulutus (n=455)

Vastaajista 66 % oli suorittanut laajemman kuin vartijan tai väliaikaisen vartijan koulutuksen. Tämä on varsin suuri osuus kun muistetaan uuden lain yksityisistä turvallisuuspalveluista perusteluissa esitetty tavoite lisätä laajemman koulutuksen suorittaneiden määrää.

Kysyttäessä tämänhetkisiä työtehtäviä vastaajat antoivat yhteensä 855 vastausta. Tämä kertoo hyvin sen, että vartiointialan työtehtävät ovat monipuolisia ja vain harva työskentelee yhdessä vartioimiskohteessa. Yli puolet vastaajista, 229 ilmoitti työskentelevänsä paikallisvartijan tehtävässä. Toiseksi yleisin tehtävänimike oli piirivartija, näitä vastauksia oli 145. Myymälävartijana ilmoitti työskentelevän 112 vastaajaa ja järjestyksenvalvontatehtävässä 108 henkilöä. Muissa kuin nimetyissä vaihtoehdoissa ilmoitti työskentelevän 82 vastaajaa. Näiden joukossa erilaiset aulapalvelutyöt, myymäläetsivän tehtävät ja turvamyynnin tehtävät esiintyivät useimmin.

Vastaajien joukossa oli myös opiskelijoita ja työttömiä, eli henkilöitä jotka eivät tällä hetkellä työskentele vartijana. Avoimeen kenttään oli myös vastattu erilaisia esimiestehtäviä, vastaajista 15 % ilmoitti toimivansa esimiesasemassa. Yleisimmin esimiesasemassa olivat turvallisuusvalvojan erikoisammattitutkinnon suorittaneet, heistä 31 % ilmoitti toimivansa esimiehenä.

7.2 Koulutuksen tuomat valmiudet työhön sekä koulutukseen kaivatut muutokset

KUVIO 6. Koulutuksen vastaavuus nykyisiin työtehtäviin. (n=455)

Vastaajista 56 % katsoi, että heidän koulutuksensa vastaa melko hyvin heidän nykyisiä työtehtäviään. Kaksi prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että heidän koulutuksensa ei vastannut lainkaan heidän nykyisiä työtehtäviään. Näin vas-

tanneista kaksi ilmoitti olevansa työttömiä, kaksi vastaajaa arvokuljetustehtävässä ja yksittäiset vastaajat myymälävirtijan, piirivirtijan, henkilösuojauksen, aulavirtijan ja palvelukeskuksen tai palvelutyöntekijän tehtävässä katsoivat että koulutus ei vastaa lainkaan työtehtäviä.

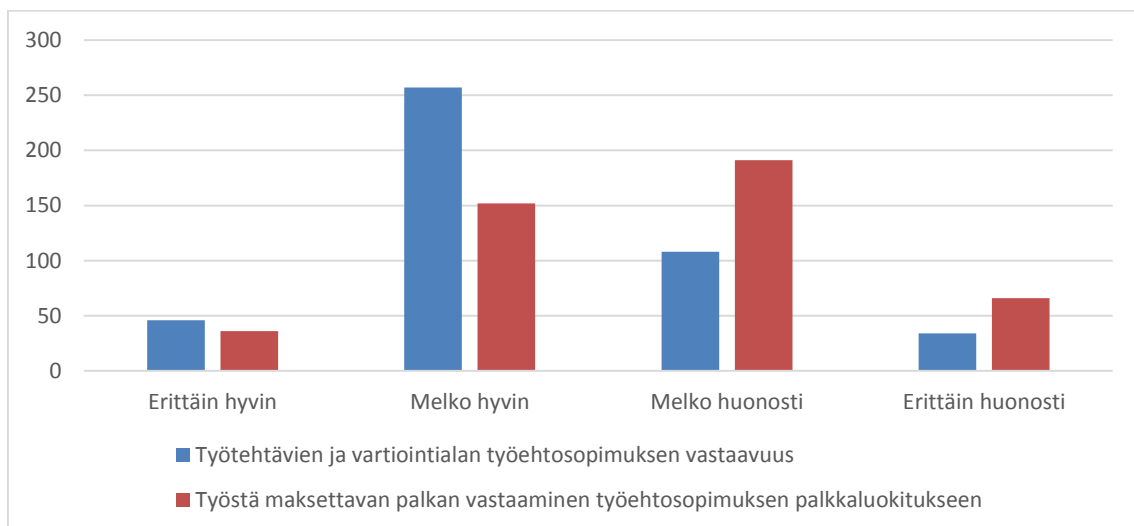
Vastaajat ilmoittivat 932 toivetta koulutukseen lisättäviksi osa-alueiksi, jotta koulutus palvelisi paremmin nykyisiä työtehtäviä. Turvallisuustekniikkaan lisäkoulutusta kaipasi 52 % vastaajista. Lisää asiakaspalvelukoulutusta toivoi 45 % ja laintuntemuksen lisäämistä virtijan oikeuksien ja velvollisuuksien muodossa halusi 44 % vastaajista. Voimankäyttökoulutusta 38 % vastaajista ja fyysisen kunnon painottamista 26 % vastaajista. Avoimessa vastauskentässä korostui kielitaidon merkitys sekä erilaisissa toimintaympäristöissä työskentelyn opettaminen. Myös psykologiset näkökulmat virtijan työssä ilmenivät avoimissa vastauksissa: aggressiivisen asiakkaan kohtaaminen, asiakkaan puhuttaminen, väkivaltatilanteen jälkipurku ja stressinsieto olivat vastaajien koulutustoiveita. Erilaisilla koulutustaustoilla ei näyttänyt olevan juurikaan vaikutusta lisäkoulutustoiveisiin.

Kyselyyn vastanneista yli 93 % katsoi, että turvallisuusalan koulutukseen pääsemiselle tulee asettaa edellytyksiä tai rajoitteita. Pääsy/soveltuvuuskoetta kaipasi 75 % vastaajista. Psykkistä testiä kannatti 67 %, haastattelua 66 % ja fyysisen kunnon testiä 35 % vastaajista. Avoimissa vastauksissa korkeampaa, esimerkiksi 20 vuoden ikärajaa ehdotti usea vastaaja. Poliisin tekemää suppeaa turvallisuus selvitystä, nuhteettomuutta ja suomen kielen taitoa vaadittiin myös.

7.3 Työtehtävät ja vartiointialan työehtosopimuksen soveltamisala

Lähes 58 % vastaajista katsoi, että heidän nykyiset työtehtävänsä vastaavat melko hyvin vartiointialan työehtosopimuksessa määriteltyjä vaatavuustasoja ja tehtäväkuvia. Melko huonoksi vastaavuuden katsoi 24 % vastaajista, erittäin hyväksi 10 % ja erittäin huonoksi 8 % vastaajista. Erilaisilla koulutustaustoilla ei ollut suurta merkitystä tyytyväisyyteen. Myöskään erilaiset työtehtävät eivät nousseet erityisesti esiin vastaavuutta arvioitaessa. Vastauksen perusteluissa

useimmiten esille nousi yleensä alalla alhaiseksi koettu palkkataso tehtävien vaativuuteen ja vastuuseen verrattuna. Moni vastaaja myös katsoi, että työehtosopimuksen palkkaluokat ovat liian yleisluontoisesti kirjattuja ja työnantajan on helppo maksaa työstä alemman palkkaluokan mukaista palkkaa, vaikka suuri osa työtehtävistä on kirjattu ylempään palkkaluokkaan. Vastaajista 8 % katsoi, että heille maksettava työehtosopimuksen mukainen palkkaluokitus vastaa erittäin hyvin heidän työtehtäviään. Melko hyväksi vastaavuuden näki 34 % ja melko huonoksi 43 % vastaajista. Erittäin huonoksi tämän vastaavuuden koki 15 % vastaajista. Alla oleva kuvio 7 havainnollistaa hyvin, kuinka työtehtävien katsotaan yleensä sopivan melko hyvin työehtosopimuksen määrittelyihin, mutta työstä maksettava palkka ei vastaa näitä tehtäviä. Useassa vastauksessa myös vaadittiin koko vaativuusluokittelun uudistamista ja tarkempaa yksilöintiä kohteiden mukaan. Nykyisellään palkkaluokitus määräytyy usein työkohteen nimikkeen perusteella eikä kohteen erityispiirteitä oteta huomioon. Tehtäväkuvat ovat kehittyneet, vartijan työhön on lisätty asiakaspalvelutehtäviä ja muita oheistöitä. Monessa kohteessa työtehtävät ovat monipuolisia ja sisältävät tehtäviä useasta eri palkkaluokasta, mutta palkkaus on sama kuin peruskohteessa, jossa työtehtävä on yksipuolinen. Myös erikoiskohteissa työskentelyn palkitseminen koettiin puutteelliseksi. Erityistekniikan tai kielitaidon tarpeellisuus kohteessa koettiin puuttuvan palkan perusteista.

KUVIO 7. Työtehtävien ja palkan vastaavuus työehtosopimuksen määrittelyihin. (n=455)

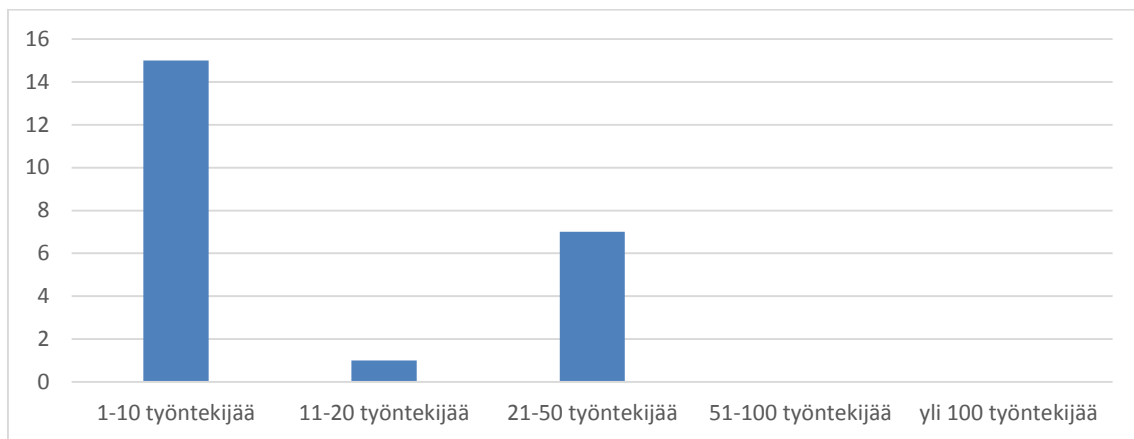
Avoimissa vastauksissa nousi usein esiin myös oheistehtävien sisällyttäminen vartijan työhön, joka koettiin ongelmalliseksi. 69 % vastaajista katsoi tekevänsä työssään muuta kuin vartiointialan työehtosopimuksen mukaista työtä. 12 % vastaajista koki, että yli puolet heidän tekemästään työstä on jonkin toisen työehtosopimuksen alaista työtä. 22 % vastaajista oli sitä mieltä, että 31–50 % työstä kuuluisi muun työehtosopimuksen alle. 31 % vastaajista ilmoitti 11–30 prosentin työstään olevan muuta kuin vartiointialan työehtosopimuksen alaista työtä. 36 % vastaajista ilmoitti tällaista olevan 0-10 % työstään. Näissä prosentiosuoksissa ei ollut suuria eroja eri tehtäväryhmien välillä.

Myymäläkartijan työtä tekevistä 56 % katsoi muiden oheistehtävien häiritsevän turvallisuusalan työtä ja 60 % ilmoitti vartioimiskohteensa turvallisuuden jäävän puutteelliseksi näiden tehtävien vuoksi. Piirivartijoista 51 % ilmoitti vartioimisalueensa tai -kohteensa turvallisuuden jäävän puutteelliseksi. Muilla tehtäväryhmillä nämä luvut jäivät alle 50 prosentin. Avoimeen kenttään annettiin 214 vastausta nimikkeistä tai sopimusaloista, joille töiden katsottiin kuuluvan. Yleisimpänä mainittiin kiinteistöhuolto, siivous ja kaupan ala. Myös monia posti- ja kuljetusalan sekä sairaanhoitoalan nimikkeitä mainittiin usein. Kuitenkin lähes puolet kaikista vastaajista, eli 42 % oli sitä mieltä että muiden työtehtävien suorittaminen häiritsee turvallisuusalan työn suorittamista ja vartioimiskohteen turvallisuus jää näiden tehtävien takia puutteelliseksi.

Vastaajista 67 % oli sitä mieltä, että perinteisesti poliisille kuuluneista yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpidon tehtävistä voitaisiin siirtää yksityisen turvallisuusalan tehtäviksi. Säilöönottettujen valvonta soveltuisi vartioimisliikkeen vartijan tehtäväksi 83 % mielestä, säilöönottokuljetukset 63 %, liikennevalvonta 18 %, kotihälytykset 13 % mielestä. Muita yksityisen turvallisuusalan toimijoille soveltuvia tehtäviä vastaajien mielestä olisi muun muassa järjestyksenvalvonta yleisellä alueella poliisin määräyksestä/suostumuksella sekä sakotusoikeus näpistyksistä ja muista lievistä rikosnimikkeistä. Myös poliisin työparina toimiminen erityisolosuhteissa nähtiin mahdollisena. Tehtäväkuvien laajentumisessa kuitenkin tähdennettiin koulutuksen laajentamista

7.4 Työnantajakyselyn vastaajien taustatiedot

Kyselyyn vastanneista työnantajayrityksistä ainoastaan yksityisellä turvallisuus-alalla toimi 74 %. Siten niin sanottuja monipalveluyrityksiä vastanneista oli 26 %. Nämä ilmoittivat muiksi toimialoikseen ICT-alan, kiinteistöpalvelualan, maahan tuonnin, varustemyynnin, ympäristöpalvelut, uusiutuvat luonnonvarat ja teollisuuspalvelut.

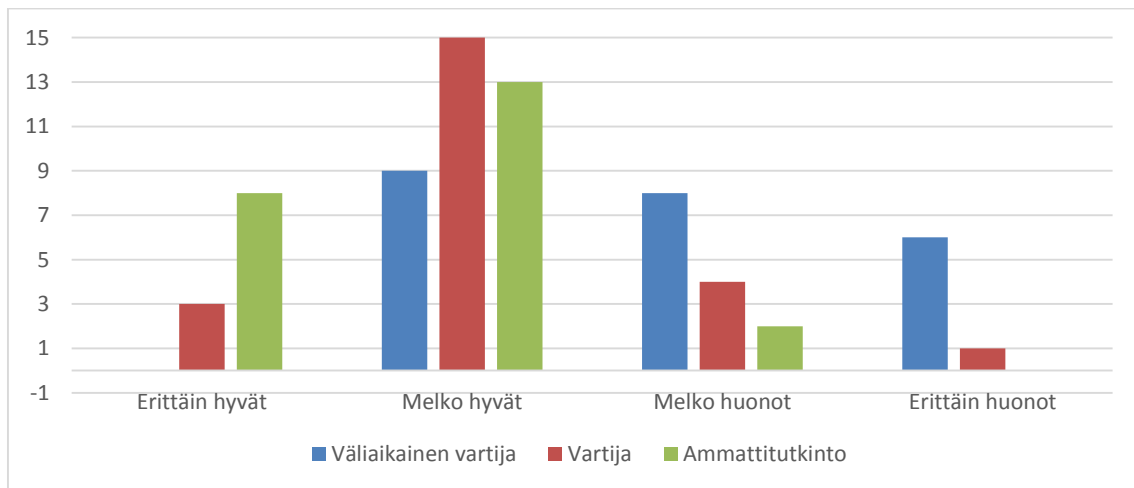
KUVIO 8. Työntekijämäärä vastaajayrityksessä. (n=23)

Vastaajayrityksistä suurin osa oli yksityiselle turvallisuusalalle tyypillisiä pienyrityksiä. Valitettavasti kyselyyn ei vastannut yhtään alan suurista toimijoista, eli yli 51 työntekijää työllistävää yritystä. Kyselyyn vastanneista yrityksistä tilastokeskuksen mikroyrityksiksi luokittelemia, eli alle 10 henkeä työllistäviä oli 65 %. 11–20 henkeä työllisti 4 % vastaajista ja 21–50 henkeä työllistäviä yrityksiä oli 30 %.

Vastaajayrityksistä 70 % ei käyttänyt lainkaan väliaikaisia vartijoita. 26 % käytti kalenterivuoden aikana yhdestä viiteen väliaikaisen vartijan koulutuksen suorittaneita ja vain 4 % vastaajista 6-10 väliaikaisen vartijan koulutuksen suorittanutta vuoden aikana. Vartijan ammattitutkinnon suorittaneita 1–10 työllisti 83 % vastaajista. Yksi vastaajayritys ilmoitti erikseen, ettei työllistä yhtään ammattitutkinnon suorittanutta. 11–20 ammattitutkinnon suorittanutta työllisti 4 % ja 21–50 ammattitutkinnon suorittanutta vartijaa 9 % vastaajista.

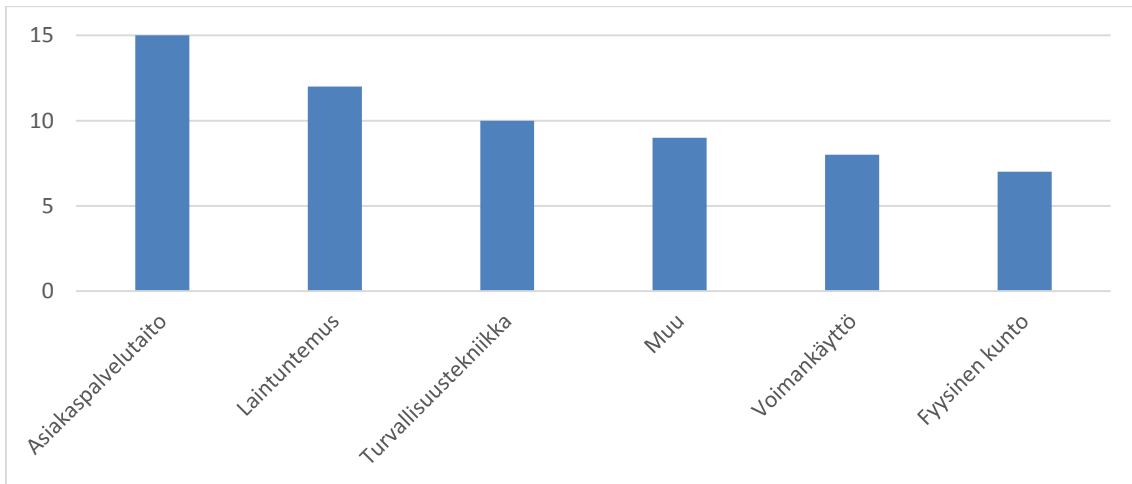
7.5 Koulutuksen tuomat valmiudet työhön sekä koulutukseen kaivatut muutokset

Yksikään kyselyyn vastanneista työnantajayrityksistä ei katsonut, että väliaikaisen vartijan koulutuksen suorittaneilla olisi erittäin hyvät valmiudet työskennellä yrityksessään. Erittäin huonoja valmiuksia ammattitutkinnon tai sitä laajemman koulutuksen suorittaneista ei ollut yhdenkään vastaajan mielestä. Vartijan ammattitutkinnon koulutuksen tuomat valmiudet melko huonoiksi ilmoittaneet vastaajayritykset olivat taustatiedoissaan ilmoittaneet toimivansa myös muilla kuin vartiointialalla, eli olivat niin sanottuja monipalveluyrityksiä.

KUVIO 9. Koulutuksen tuomat valmiudet alalla työskentelyyn. (n=23)

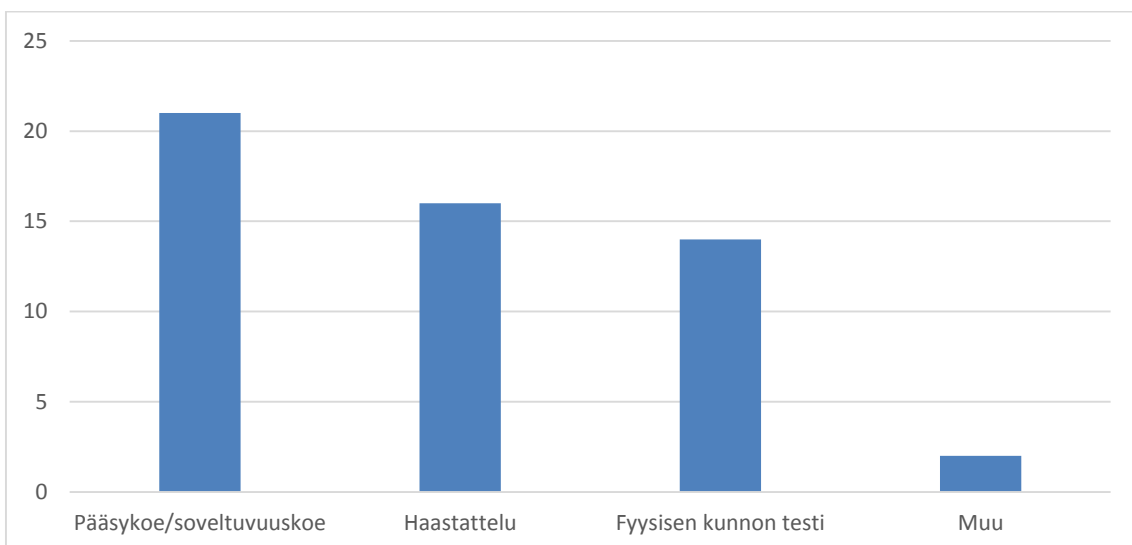
Väliaikaisen vartijan koulutuksen suorittaneilla melko hyvät valmiudet alalla työskentelyyn oli 39 % mielestä ja erittäin huonot valmiudet 26 % mielestä. Vartijan koulutuksen suorittaneilla erittäin hyvät valmiudet oli 13 % mielestä ja erittäin huonot valmiudet 4 % mielestä. Vartijan ammattitutkinnon suorittaneilla työntekijöillä erittäin hyvät valmiudet työskentelyyn oli 35 % mielestä ja melko huonot 9 % mielestä.

KUVIO 10. Koulutukseen kaivattu lisä (n=61)

Turvallisuusalan koulutukseen tulisi vastaajien mielestä lisätä asiakaspalvelua jotta koulutuksen suorittaneilla olisi paremmat valmiudet toimia turvallisuusalan tehtävissä. Laintuntemusta ja turvallisuusalan tekniikan osaamista toivottiin seuraaviksi eniten. Voimankäytön ja fyysisen kunnon koulutusta ja kehitystä toivottiin myös. Muiksi koulutuksen lisäalueiksi toivottiin myös muun muassa turvatarkastustekniikkaa, kiinteistöautomaatiikkaa ja hygieniapassia. Yksikään vastaajista ei katsonut, ettei turvallisuusalan koulutuksen sisältöön tarvita muutoksia.

Suurin osa vastaajista toivoi lisää rajoituksia turvallisuusalan koulutukseen pääsemisen ehdoksi.

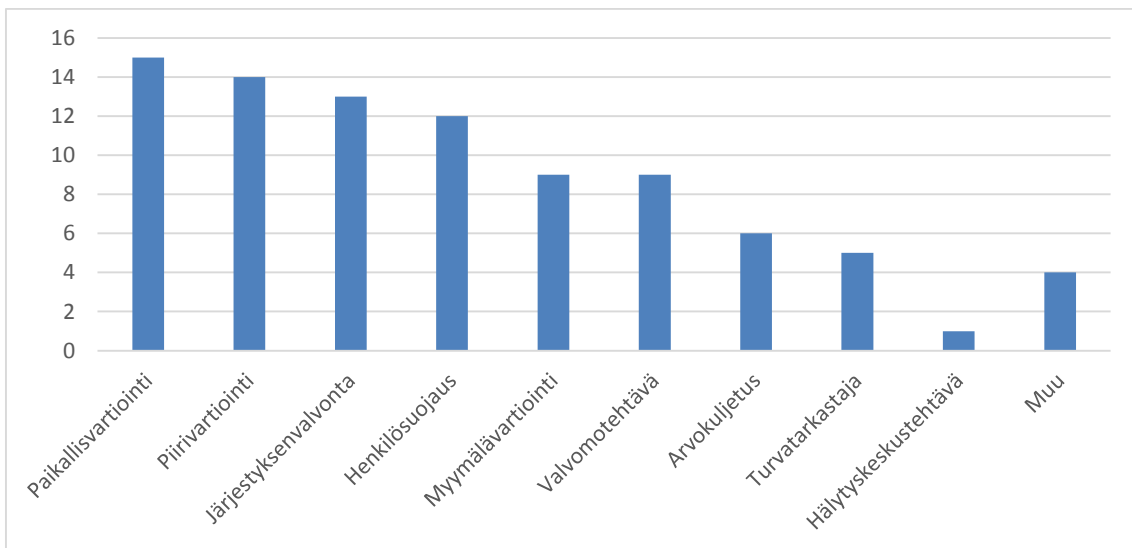

KUVIO 11. Koulutukseen pääsyn rajoitus (n=54)

Vain 4 % kyselyyn vastanneista työnantajayrityksistä katsoi, ettei turvallisuusalan koulutukseen pääsulle tarvitse asettaa lisää rajoitteita. 91 % vastaajista katsoi, että koulutukseen pääsyn ehdoksi tulee asettaa pääsykoe/soveltuvuuskoe. Pakollista turvallisuusselvitystä tai poliisin suppeaa taustatarkistusta vaati kaksi vastaajaa.

7.6 Turvallisuusalan yritysten työtehtävät

Vastaajayrityksistä 65 % ilmoitti vartijoidensa toimivan paikallisvartiointitehtävässä. Piirivartiointia suoritti 61 % vastaajayrityksistä, järjestyksenvalvontatehtävissä vartijoita työskenteli 57 % vastaajayrityksistä. Muiksi yrityksen vartijoiden työtehtäviksi vastaajayritykset ilmoittivat yksityisetsivätoiminnan, rikosten paljastamiseen liittyvän toiminnan, kiinteistöautomaatiikan ja aulavartiointin.

KUVIO 12. Yrityksen vartijoiden suorittamat työtehtävät (n=88)

Vain 4 % vastaajayrityksistä katsoi, ettei yksityisen turvallisuusalan yrityksille tule avata mahdollisuutta tarjota palveluita perinteisesti poliisille kuuluneissa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitoon kuuluvissa tehtävissä. 96 % vastaajista siis katsoi, että tämä mahdollisuus tulisi avata. Säilöönottettujen valvonnan avaamisen yksityiselle turvallisuusalan toimijalle katsoi sopivaksi 75 % vastaajista, säilöönottokuljetukset 61 %, liikennevalvonnan 26 % ja kotihälytykset 9 % vastaajista. Muiksi yksityisen turvallisuusalan toimijoille sopiviksi tehtäviksi

mainittiin muun muassa vankilan hoito, järjestyslain mukaisen järjestyksenvalvojan asettaminen mihin tahansa poliisin luvalla sekä poliisin työparina toiminen poikkeustilanteissa. 78 % vastaajista katsoi, että mahdollisuuden avautuessa heidän yrityksellään olisi kiinnostusta toimia näissä uusissa tehtävissä.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä oli kolme. Ensimmäisenä oli tarkoitus selvittää, miten hyvin turvallisuusalan koulutus vastaa työelämän tarpeisiin. Toisena tutkimuskysymyksenä oli, miten hyvin vartiointialan työtehtävät vastaavat vartiointialan työehtosopimuksessa määritellyjä vaatavuustasoja ja tehtävämäärittelyjä. Kolmas tutkimuskysymys oli se, millaisia palveluita vartiointialan yritykset tarjoavat asiakkailleen vartijoiden tekeminä. Keskeinen tavoite oli selvittää, tekevätkö vartijat muuta kuin turvallisuusalan työtä ja jääkö vartiointikohteen tai alueen turvallisuus puutteelliseksi muiden palvelutehtävien vuoksi. Työn tavoitteena oli myös selvittää, tulisiko turvallisuusalan koulutusta kehittää palvelemaan paremmin työelämän tarpeita ja tulisiko vartijan koulutukseen pääsyyllä asettaa nykyistä tiukempia vaatimuksia.

Kaikista kyselyyn vastanneista työntekijöistä 42 % oli sitä mieltä, että vartiointikohteen tai alueen turvallisuus jää puutteelliseksi vartijalle määrättyjen muiden palvelutehtävien vuoksi. 56 % myymälävartijoista ilmoitti muiden tehtävien häiritsevän turvallisuusalan työtä ja jopa 60 % ilmoitti että vartiointikohteen tai alueen turvallisuus jää puutteelliseksi näiden palvelutehtävien vuoksi. Myös piirivartijan työssä yli puolet ilmoitti kohteiden turvallisuuden jäävän puutteelliseksi. Nämä prosenttiluvut osoittavat selkeästi sen, että vartijan työstä suuri osa on muuta kuin varsinaista turvallisuusalan työtä ja toimeksiantajat eivät itse asiasa saa sitä, mistä lähtökohtaisesti turvallisuusalan palvelua ostaessaan maksavat.

Vastaajat katsoivat, että vartiointialan työehtosopimukseen kirjatut palkkaluokat ja tehtävämäärittelyt ovat jääneet jälkeen alan työtehtävien kehityksestä. Tehtävämäärittelyt on kirjattu niin yleisluontoisesti ja toisaalta työtehtävät ovat niin monipuolisia, että vastaajien kokemuksen mukaan monessa kohteessa työ sisältää monia korkeamman palkkaluokan tehtäviä, mutta työnantajan on helppo perustella alemman palkkaluokan maksu työehtosopimusten kirjausten mukaan.

Palkkaluokitteluun kaivattiinkin kokonaisuudistusta ja tarkempia yksityiskohtaisia määrittelyjä sille, millaista palkkaa työtehtävästä maksetaan.

Yksityisen turvallisuusalan työntekijät tekevät työssään monipuolisesti turvallisuusalan työtehtäviä, mutta myös paljon muita palvelutehtäviä. Vastausten mukaan 69 % vastaajista koki tekevänsä työtä, joka heidän mielestään kuuluisi toisen työehtosopimuksen alaisuuteen. 12 % vastaajista koki, että yli puolet heidän työstään on muuta kuin turvallisuusalan työtä.

Tutkimuskyselyyn vastanneiden työnantajien ja työntekijöiden mukaan nykyinen koulutus vastaa melko hyvin yksityisen turvallisuusalan nykyisiä työtehtäviä. Yksityisen turvallisuusalan työntekijöiden koulutustason nostaminen on esitetty sekä nykyisen pian kumottavan lainsäädännön, että voimaan tulevan uuden lain esitöissä. Aiemmin yksityisellä turvallisuusalalla on voinut väliaikaisena työvoimana työskennellä ilman koulutusta. Nykyinen laki mahdollistaa väliaikaisena vartijana työskentelyn neljän kuukauden ajan kalenterivuoden aikana 40 tunnin koulutuksella. Uuden lain myötä tämä neljän kuukauden aika on rajattu kertaluonteiseksi.

Turvallisuusalan työntekijöiden koulutustasoa pyritään johdonmukaisesti nostamaan. Yksikään työnantaja ei ollut sitä mieltä, että väliaikaisen vartijan koulutuksen omaavalla henkilöllä olisi erittäin hyvät valmiudet alalla työskentelyyn. Vain 35 % työnantajista oli sitä mieltä, että vartijan ammattitutkinnon tai sitä laajemman koulutuksen suorittaneilla olisi erittäin hyvät valmiudet alalla työskentelyyn. Melko hyvät valmiudet olivat kuitenkin 57 % mielestä, joten pienillä muutoksilla ja lisäyksillä näistä koulutuksista voitaisi saada työnantajaa erittäin hyvin palvelevia ja sitä kautta koko yksityistä turvallisuusalaa kehittäviä. Yleisesti oli kuitenkin nähtävissä, että koulutuksen laajetessa sekä työnantajien että työntekijöiden mielestä valmiudet alalla työskentelyyn paranivat.

Kaikki työnantajat olivat sitä mieltä, että koulutuksen sisältöön kaivattaisiin lisäystä, jotta koulutus palvelisi paremmin työskentelyä turvallisuusalan tehtävissä. Työnantajien toiveissa asiakaspalvelutaidon koulutus oli selkeästi ensimmäisenä prioriteettina. Seuraaviksi eniten kaivattiin lisäystä laintuntemukseen ja turvallisuustekniikkaan. Työntekijöiden toiveissa samat asiat painottuivat hie-

man eri järjestykseen. Työntekijät toivoivat eniten lisäystä turvallisuustekniikan koulutukseen, toiseksi asiakaspalveluun ja kolmanneksi laintuntemukseen. Sekä työnantajat, että työntekijät olivat vahvasti sitä mieltä että koulutukseen pääsemiselle tulee asettaa rajoituksia. Suosituimpana molemmat pitivät pääsykoetta tai soveltuvuuskoetta.

9 POHDINTA

Yksityistä turvallisuusalaa säätelevän lain uudistusprosessi on ollut pitkä. Lakiehdotukseen annettiin useita lausuntoja ja lakiuudistus muuttuikin prosessin aikana. Alun perin uuden lain yksityisistä turvallisuuspalveluista oli tarkoitus tulla voimaan vuoden 2015 aikana. Lausuntokierros ja muutokset lakiehdotukseen kuitenkin viivästyttivät prosessia ja samalla tämän opinnäytetyön valmistumista. Opinnäytetyön valmistumiseen vaikutti myös oma työllistymiseni heti opinnäytetyöprosessin alussa.

Opinnäytetyölle asetetut tavoitteet kuitenkin täyttyivät, tutkimusprojekti oli mielenkiintoinen ja toimeksiantajaa kiinnostava. Kyselytutkimus www-kyselynä oli taloudellinen ja tehokas tapa alan työntekijöiden mielipiteen selvittämiseksi. Palvelualojen ammattiliitto ry:n välittämänä kyselyn vastausprosentti nousi melko hyväksi ja paransi kyselyn luotettavuutta. Pienemmässä osassa ollut työnantajakysely toteutui myös tyydyttävästi, joskin pieni perusjoukko ja melko suuri kato vastaajissa tekee tästä kyselyn osasta epäluotettavamman. Yksittäisen vastaajan merkitys kyselyn tuloksissa muodostui suureksi, joten tuloksia analysoidessa tämä kysely jätettiin pienempään osaan.

Alan työntekijöiden näkökulmasta uusi laki vaikuttaa avaavan alan toimintaa entisestään ja erilaisten oheistöiden teettäminen vartijalla tulee helpommaksi. Uuden lain myötä yksityiselle turvallisuusalalle avautuu pikku hiljaa mahdollisuus tarjota vartijoita aiemmin poliiseille ja virkasuhteisille vartijoille kuuluneisiin tehtäviin. Onkin helppo nähdä yhteys poliisin resurssien leikkauksien ja yksityisten vartioimisliikkeiden vartijoiden käytön säilöönötettujen valvonnassa. Myös kiinniotettujen päästäminen vapaaksi odottamaan poliisin rangaistusmääräystä poliisille luovuttamisen sijaan tukee tätä kehitystä. Tutkimuksen loppuun lisättiin tätä kehitystä tutkivat kysymykset yksityisen turvallisuusalan työtehtävien laajentamisesta. Selkeä enemmistö vastaajista näkikin, että vartioimisliikkeiden vartijat voisivat jatkossa tehdä yhä enemmän yleisen turvallisuuden ja järjestyksen ylläpidon luonteisia tehtäviä.

Tämä kehityssuunta herättää kuitenkin kysymyksen siitä, onko yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön turvallisuus sellainen asia, joka riippuu ansiotasosta. Äärimilleen vietynä tämä kehitys voisi tarkoittaa sitä, että esimerkiksi kotihälytyksen vasteaika riippuu siitä, oletko ostanut palvelun ”korttelipoliisina” toimivalta vartioimisliikkeeltä vai joudutko turvautumaan mahdollisesti satojen kilometrien päässä olevaan poliisipartioon. Toisaalta yksityisten turvallisuuspalveluiden hyödyntäminen yleistä turvallisuutta ylläpitävänä tekijänä on myös suuri mahdollisuus lisätä vartijoiden ammattikunnan arvostusta. Poliisia on pidetty yhteiskunnassamme luotettavana ja arvostettuna ammattikuntana. Mikäli yksityisen turvallisuusalan koulutustaso saadaan vastaamaan näitä mahdollisia tehtäviä ja alalle hakeutumaan entistä motivoituneempia ja pätevämpiä työntekijöitä, voi koko alan arvostus nousta.

Sekä työntekijöiden että työnantajien tyytymättömyys väliaikaisen vartijan koulutuksen tuomiin valmiuksiin alalla toimimiseen oli selkeästi havaittavissa. Myös lainsäätäjän tavoitteena on selkeästi vähentää näin suppealla koulutuksella alalla toimivien määrää, joten tulevaisuudessa tämä koulutus tulisi kokonaan poistaa ja laajentaa minimikoulutusta, jolla alalla voidaan työskennellä. Vartijan tutkinnon minimituntimäärää pyritään myös laajentamaan ja lisäämään näin vartijoiden koulutustasoa. Tämän kehityksen jatkuessa vartijan ammattitutkinto voikin tulevaisuudessa olla suppein koulutus yksityisen turvallisuusalan työtehtäviin.

Tutkimustuloksiin nojaten ja oman näkemykseni mukaan vartiointialan yleisesti alhainen palkkaustaso aiheuttaa sen, että vartijan työtehtäviin lisätään erilaisia oheistöitä, joille ei vartioimiskohteesta löydy muuta tekijää. Toimeksiantaja tilaa vartioimisliikkeeltä vartiointipalvelun, mutta koska vartijan palkkaus erityisesti lisien osalta on matalampi kuin muilla kohteessa työskentelevillä ammattinimikkeillä, on vartijalla halpaa teettää näitä oheistöitä. Erilaiset myyntitehtävät ja kiinteistöpalvelutehtävät kannattaa teettää ”alihankintana” vartioimisliikkeen kautta. Tällainen toiminta laskee vartiointialan arvostusta ja alalle on vaikeaa saada pätevää, laajasti koulutettua, kunnianhimoista ja omanarvontuntoista työvoimaa. Toisaalta, koska vartioimisalalle on mahdollista päästä töihin lyhyellä koulutuksella, on vaikeaa saada alan palkkausta sille tasolle, että tällainen ”ali-

hankintatyö” ei enää olisi toimeksiantajalle kannattavaa: Mikäli alalle pääsulle asetettaisiin rajoitteita ja vaatimuksia ja koulutus olisi pidempi, voitaisiin paremmin perustella vartijalle maksettava palkka nykyistä korkeammaksi. Tällöin oheistyöt siirtyisivät muille työntekijöille ja toimeksiantaja maksaisi oikeasti vartioimiskohteen turvallisuuden ylläpidosta eikä yleispalvelusta.

Tilastolliseen kyselytutkimukseen ei saatu vastauksia yksityisen turvallisuusalan suurilta toimijoilta. Näillä toimijoilla on erityisen suuri merkitys yksityisen turvallisuusalan kehitykseen ja alan toimintaan. Jatkotutkimuksena voisikin olla tässä opinnäytetyössä käsiteltyjen tutkimuskysymysten selvittäminen alan isojen yritysten osalta haastattelututkimuksena. Yksilöllisellä haastattelututkimuksella voitaisiin saada arvokasta tietoa näiden yritysten toiminnasta. Jatkotutkimusaiheeksi voisi soveltua myös tämän tutkimuksen uusiminen muutaman vuoden kuluttua kun uusi laki on saatu voimaan. Tällöin nähtäisiin, miten uusi laki on vaikuttanut yksityisen turvallisuusalan työtehtäviin.

LÄHTEET

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yksityisistä turvallisuuspalveluista sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. 69/2001 vp. Hakupäivä 18.10.2015, <http://www.eduskunta.fi/>

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yksityisistä turvallisuuspalveluista sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 22/2014 vp. Hakupäivä 18.10.2015, <http://www.finlex.fi/fi/>

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.

Järjestyslaki 27.6.2003/612.

Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 1.1.2017/1085.

Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 12.4.2002/282.

Laurea-ammattikorkeakoulu. 2012. Turvallisuusalan koulutusohjelma. Viitattu 13.10.2015, <https://www.laurea.fi/opiskelujahakeminen/amktutkinnot/turvallisuusala>

Opetushallitus. 2003. Turvallisuusvalvojan erikoisammattitutkinto. Viitattu 18.10.2015, http://www.oph.fi/download/111141_turvallisuusvalvoja_erikoisammattitutkinto.pdf

Opetushallitus. 2006. Vartijan ammattitutkinto. Viitattu 18.10.2015, http://www.oph.fi/download/111161_vartija_ammattitutkinto.pdf

Opetushallitus. 2010. Turvallisuusalan perustutkinto. Viitattu 18.10.2015, http://www.oph.fi/download/124274_Turvallisuus.pdf

Pakkokeinolaki 22.7.2011/860.

Rikoslaki 19.12.1889/39.

Rikosrekisterilaki 20.8.1993/770.

Sisäasiainministeriön asetus vartioimisliikkeen vastaavan hoitajan ja vartijan koulutuksesta 780/2002.

Vartiointialan työehtosopimus. 2015. Viitattu 18.10.2015,
<http://kampanjapalvelu.fi/epam/vates/index.aspx>

Vartioimisliikeasetus 145/1944.

Vartioimisliikeasetus 237/83.

SAATEKIRJE TYÖNTEKIJÖILLE

LIITE 1

OULUN AMMATTIKORKEAKOULU

SAATE

Liiketalouden yksikkö

Oikeuden ja hallinnon suuntautumisvaihtoehto

24.11.2015

Arvoisa vastaaja

Olen opiskelija Oulun ammattikorkeakoulusta, liiketalouden yksiköstä. Teen opintoihini liittyvää opinnäytetyötä vartijan työtehtävistä ja turvallisuusalan koulutuksen sisällöstä. Opinnäytetyön toimeksiantajana on Palvelualojen ammattiliitto PAM ry. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää vartijoiden työtehtävien sisältöä ja koulutuksen sopivuutta alan nykyisiin työtehtäviin. Vastaamalla kyselyyn annatte Palvelualojen ammattiliitolle arvokasta tietoa turvallisuusalan työtehtävistä.

Tämä kysely välitetään Palvelualojen ammattiliiton jäsenrekisteritietojen kautta ammattiliiton jäsenille, joiden sähköpostiyhteystieto on rekisteröity, ja joilla ei ole suoramarkkinoinnin kieltävää merkintää jäsenrekisterissä. Vastaukset käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisina. Kyselyn tulokset julkaistaan siten, että kenenkään yksittäisen vastaajan tiedot eivät paljastu tuloksista.

Ohessa linkki kyselylomakkeeseen. Pyydän vastaamaan kyselyyn 6.12.2015 mennessä.

<https://www.webropolsurveys.com/S/E41A02A95D929A7B.par>

Mikäli haluatte saada lisätietoa kyselytutkimuksesta, voitte lähettää sähköpostia osoitteeseen k1hapa00@students.oamk.fi. Vastaan mielelläni tutkimusta koskeviin kysymyksiin.

Kiitos jo etukäteen vastauksistanne!

Patrick Hägglund
Oulun ammattikorkeakoulu
Liiketalouden yksikkö
k1hapa00@students.oamk.fi

Taustatiedot

1. Ikäsi *

- Alle 20-vuotias
- 20-25
- 26-30
- 31-40
- Yli 40-vuotias

2. Turvallisuusalan koulutuksesi (Laajin, jos useita) *

- Väliaikainen vartija
- Vartija
- Vartijan ammattitutkinto
- Turvallisuusvalvojan erikoisammattitutkinto
- Turvallisuusalan perustutkinto
- Tradenomi

3. Kuinka suoritit turvallisuusalan koulutuksesi? *

- Suoritin koulutuksen kokonaisuudessaan ennen työn aloittamista
- Suoritin koulutuksen työn ohessa

4. Työkokemuksesi turvallisuusosalta *

- Alle 1 vuosi
- 1-2 vuotta
- 2-5 vuotta
- 6-10 vuotta
- Yli 10 vuotta

5. Nykyiset työtehtäväsi *

- Myymälävalvortija
 - Paikallisvalvortija
 - Valvomotehtävä
 - Piirivalvortija
 - Arvokuljetus
 - Turvatarkastaja
 - Järjestyksenvalvoja
 - Henkilösuojaus
 - Hälytyskeskustehtävä
 - Muu, mikä
 -
-

6. Oletko esimiesasemassa?

- Kyllä
- En

Tutkimuskysymykset

7. Miten hyvin turvallisuusalan koulutuksesi vastaa nykyisiä työtehtäviäsi?

*

- Erittäin hyvin
- Melko hyvin
- Melko huonosti
- Erittäin huonosti
- Ei lainkaan

8. Mitä turvallisuusalan koulutuksen osuutta tulisi lisätä tai muuttaa, jotta koulutus palvelisi paremmin nykyisiä työtehtäviäsi?

- Asiakaspalvelu
- Fyysinen kunto

- Voimankäyttö
 - Laintuntemus / vartijan oikeudet ja velvollisuudet
 - Turvallisuustekniikka
 - Muu, mikä
 -
-

9. Tulisiko turvallisuusalan koulutukseen pääsemiselle mielestäsi asettaa edellytyksiä tai rajoitteita *

- Kyllä
- Ei

10. Jos vastasit edelliseen kyllä, niin millaisia?

- Fyysisen kunnon testi
 - Pääsykoe/soveltuvuusko
 - Psyykinen koe
 - Haastattelu
 - Muu, mikä
 -
-

11. Kuinka hyvin nykyiset työtehtäväsi vastaavat vartiointialan työehtosopimuksessa määritellyjä vaatavuustasoja ja tehtäväkuvauksia? *

- Erittäin hyvin
- Melko hyvin
- Melko huonosti
- Erittäin huonosti

12. Tähän voit perustella edellisen kysymyksesi vastauksen

13. Miten hyvin työstäsi maksettava palkka (työehtosopimuksen palkkaluokitukset) vastaa nykyisiä työtehtäviäsi? *

- Erittäin hyvin
- Melko hyvin
- Melko huonosti
- Erittäin huonosti

14. Koetko tekeväsi työssäsi muuta kuin vartiointialan työehtosopimuksen alaista työtä? *

- Kyllä
- En

15. Kuinka suuri osa työstäsi on tällaista työtä?

- 0-10%
- 11-30%
- 31-50%
- Yli 50%

16. Minkä alan työehtosopimuksen alaista nämä työtehtävät mielestäsi ovat / Millä ammattinimikkeellä näitä töitä mielestäsi tulisi tehdä?

17. Häiritsevätkö muut työtehtävät turvallisuusalan työtäsi?

- Kyllä
- Eivät

18. Jääkö vartiointialueen tai kohteen turvallisuus puutteelliseksi muiden työtehtävien vuoksi?

- Kyllä
- Ei

19. Voitaisiinko yksityisille vartiointiliikkeille siirtää joitakin perinteisesti poliisille kuuluneita yleisen järjestyksen ja turvallisuuden valvonnan ja ylläpidon tehtäviä?

19. Voitaisiko yksityisille vartiointiliikkeille siirtää joitakin perinteisesti poliisille kuuluneita yleisen järjestyksen ja turvallisuuden valvonnan ja ylläpidon tehtäviä?

- Kyllä, mitä tehtäviä
- Ei

- Säilöönottokuljetukset
- Säilöönotettujen valvonta
- Kotihälytykset
- Liikennevalvonta

Muu, mikä

SAATEKIRJE TYÖNANTAJILLE

LIITE 3

OULUN AMMATTIKORKEAKOULU

SAATE

Liiketalouden yksikkö
Oikeuden ja hallinnon suuntautumisvaihtoehto
18.11.2015

Arvoisa vastaaja

Olen opiskelija Oulun ammattikorkeakoulusta, liiketalouden yksiköstä. Teen opintoihini liittyvää opinnäytetyötä vartijan työtehtävistä ja turvallisuusalan koulutuksen sisällöstä. Opinnäytetyön toimeksiantajana on Palvelualojen ammattiliitto PAM ry. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää vartijoiden työtehtävien sisältöä ja koulutuksen sopivuutta alan nykyisiin työtehtäviin. Vastaamalla kyselyyn annatte Palvelualojen ammattiliitolle arvokasta tietoa turvallisuusalan työtehtävistä.

Tämä kysely välitetään Palvelualojen työnantajat PALTA ry:n jäsenyrityksille sekä muille turvallisuusalan työnantajille, joiden vartioimisliikelupa on voimassa 16.9.2015 ja joiden sähköpostiyhteystieto on saatavilla. Välittäisittekö tämän yrityksessänne vastaamaan sopivalle henkilölle. Vastaukset käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisina. Kyselyn tulokset julkaistaan siten, että kenenkään yksittäisen vastaajan tiedot eivät paljastu tuloksista.

Ohessa linkki kyselylomakkeeseen. Pyydän vastaamaan kyselyyn 29.11.2015 mennessä.

<https://www.webropolsurveys.com/S/31E55C5A3AD44F09.par>

Mikäli haluatte saada lisätietoa kyselytutkimuksesta, voitte lähettää sähköpostia osoitteeseen k1hapa00@students.oamk.fi. Vastaan mielelläni tutkimusta koskeviin kysymyksiin.

Kiitos jo etukäteen vastauksistanne!

Patrick Hägglund

Oulun ammattikorkeakoulu

Liiketalouden yksikkö

k1hapa00@students.oamk.fi

1. Toimiiko yrityksenne ainoastaan yksityisellä turva-alalla? *

Ei. Millä muulla alalla

 Kyllä**2. Vartijoiden määrä yrityksenne? *** 1-10 11-20 21-50 51-100 Yli 100**3. Väliaikaisten vartijoiden määrä yrityksessänne. (Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 282/2002 25 § oikeus työskennellä vartijana 4kk kalenterivuoden aikana.) *** 0 1-5 6-10 11-20 Yli 20**4. Vartijan ammattitutkinnon suorittaneiden määrä yrityksessänne *** 1-10 11-20 21-50 51-100 Yli 100

5. Millaisia työtehtäviä yrityksessänne työskentelevät vartijat/väliaikaiset vartijat suorittavat? *

- Myymälävarvartija
 - Paikallisvarvartija
 - Valvomotehtävä
 - Piirivartija
 - Arvokuljetus
 - Turvatarkastaja
 - Järjestyksenvalvoja
 - Henkilösuojaus
 - Hälytyskeskustehtävä
 - Muu, mikä
 -
-

6. Kuinka hyvät valmiudet väliaikaisen vartijan koulutuksen suorittaneilla on toimia yrityksessänne? *

- Erittäin hyvät
- Melko hyvät
- Melko huonot
- Erittäin huonot

7. Kuinka hyvät valmiudet vartijan koulutuksen suorittaneilla on toimia yrityksessänne? *

- Erittäin hyvät
- Melko hyvät
- Melko huonot
- Erittäin huonot

8. Kuinka hyvät valmiudet vartijan ammattitutkinnon tai laajemman koulutuksen suorittaneilla on toimia yrityksessänne? *

- Erittäin hyvät
- Melko hyvät

- Melko huonot
- Erittäin huonot

9. Miten turvallisuusalan koulutusta tulisi kehittää, jotta sen suorittaneilla olisi paremmat valmiudet toimia vartioimistehtävissä yrityksessänne? (Mitä osioita koulutuksessa tulisi lisätä) *

- Muutoksia ei tarvita
 - Asiakaspalvelutaito
 - Fyysinen kunto
 - Voimankäyttö
 - Laintuntemus
 - Turvallisuustekniikka
 - Muu, mikä
 -
-

10. Tulisiko turvallisuusalan koulutukseen pääsyyllä asettaa lisää vaatimuksia/rajoitteita? Jos kyllä niin millaisia? *

10. Tulisiko turvallisuusalan koulutukseen pääsyyllä asettaa lisää vaatimuksia/rajoitteita? Jos kyllä niin millaisia? *

- Fyysisen kunnon testi
- Pääsykoe/soveltuvuusko
- Haastattelu
- Muu, mikä

- Ei
 - Kyllä
-

11. Tulisiko yksityisen turvallisuusalan yrityksille avata mahdollisuus tarjota palveluitaan perinteisesti poliisin tehtäviin kuuluneissa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpidon luontoisissa tehtävissä? Jos kyllä, niin millaisissa? *

11. Tulisiko yksityisen turvallisuusalan yrityksille avata mahdollisuus tarjota palveluitaan perinteisesti poliisin teh-

- Säilöönottokuljetukset
- Säilöönottettujen valvonta
- Kotihälytykset

täviin kuuluneissa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpidon luontoisissa tehtävissä? Jos kyllä, niin millaisissa? *

Liikennevalvonta

Muu, mikä

- Ei
- Kyllä

12. Olisiko Teidän yrityksenne kiinnostunut toimimaan näissä tehtävissä, mikäli se lainsäädännöllisesti olisi mahdollista? *

- Ei
- Kyllä